

ELŐFIZETÉS.

HELYBEN:

Egy évre	28 korona.
Fél évre	14 korona.
Egy negyed évre ..	7 korona.
Egy hónap	3 k. 40 f.

VIDÉKEN:

Egy évre	32 korona.
Fél évre	16 korona.
Egy negyed évre ..	8 korona.
Egy hónap	3 k. 80 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 27.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut. 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1917.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Kedd, február 27.

Csapataink benyomultak
olasz árkokba.

Budapest, február 26. (Hivatalos.)
A főhadiszállás jelenti:

Keleti harctér:

Mackensen vezértábornagy hadsere-
gének arcvonala:

Nincs különös jelentőségű ese-
mény.

József főherceg vezérezredes arc-
vonala:

A Tatár szorosától északnyugatra
csapataink kézigránát harcban vissz-
szavertek egy újabb orosz támadást.

Lipót bajor herceg vezértábornagy
arcvonala:

Brzezanytól délre visszavertünk
egy orosz előretörést. Lucktól nyu-
gatra rohamcsapataink rajtaütöttek
több ellenséges tábori őrsön.

Olasz harctér:

A tengermelléki arcvonalon és ne-
hány tiroli szakaszon délután újra
erős tüzéségi tűz kezdődött. Vertoj-
banál csapataink éjjel benyomultak egy
erősen megszállott ellenséges árkokba,
szétromboolták azt és néhány ember ki-
vételével a védősereget.

Délkeleti hadszíntér:

Változatlan. Höfer altábornagy, a
vezérkari főnök helyettese. (Minisz-
terelnökség sajtóosztálya.)

Sikertelen francia és orosz
támadások.

Berlin, február 26. (Hivatalos.) A
nagyfőhadiszállás jelenti:

Nyugati harctér:

Armentiers és az Ancre között
több szakaszon angol felderítő előre-
törések hiúsultak meg, a melyeket
részben tüzéségi előkészítés után,
részben meglepetésszerűen intéztek.
Verznaytól délre a Champagneban
franciák sikertelenül támadtak. A
Maas és Mosel között felderítő oszta-
gaink sikeres vállalkozásokat hajtot-
tak végre. Az ellenség tegnap szá-
mos legiharcban 8 repülőgépet vesz-
tett. Kettőt abból a repülőgépből, a
mely a Saar területen eredménytelen-
ül dobott le bombákat.

Keleti harctér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy
arcvonala:

Az Aa-tól nyugatra visszavertünk
orosz portyázó csapatokat. A Kovel-
lucki vasut mentén felderítőinknek

sikerült egy ellenséges tábori őrsöt
elfogni. Brzezanytól délre az oro-
szok részleges támadásai meghiu-
sultak.

József főherceg vezérezredes arc-
vonala:

A Tatár szorosától északra mint az
előző napon, most is meghiúsult egy nagy
erővel végrehajtott orosz támadás.
Mackensen vezértábornagy hadcsoport-
járól és a Macedón arcvonalról nem
jelentettek lényeges eseményt. — Lu-
dendorff, első főszállásmeister. (A mi-
niszterelnökség sajtóosztálya.)

Anglia mérlege.

(z.) Azok akiknek egykor majd
feladatuk lesz megírni a nagy világ-
háboru történetét, legérdekesebb, leg-
izgatóbb lesz a háboru egyes fázisai-
ban és végkimenetelében összeállí-
tani Anglia mérlegét. Veszteségeit és
nyereségeit; politikai bölcsességének
é tényekkel számoló mérlegét.

Legérdekesebb és szinte döntő fon-
tosságú az a szerep, amelyet a szá-
mitásokban játszik Törökország lekvi-
dálása.

Miklós cár amaz óhajta, hogy
Anglia és Oroszország erre nézve
megegyezzenek, immár valóra vált.
Csak éppen az a kis hiba történt a szá-
madásban, hogy a monarchia — mint
akkor is — nem volt Oroszországhoz
számítható. És az is, hogy most sem
lehetett azt mondani, hogy „amit a
többiek gondolnak, az nekünk közö-
nyös lehet.”

Hanem az angol—orosz egyezség
Törökországra nézve a világháboru
előtt tényleg megtörtént; anélkül
ez aligha is lett volna lehetséges.

Mi okozta Anglia e régi tradicio-
nális politikájában a változást? An-
nak idején — januári sürgönyében —
Balfour erre célzott. A történelem
megmondja azt is, amit elhallgatott.

A mai Anglia már nem az az or-
szág, amellyel egykor Bismarcknak
s Andrásynak kellett számolnia. Bis-
marck még lenézte annak tehetetlen-
sége vezető gladstone-i liberalizmu-
sát. Andrásynak a keleten számolnia
kellott vele, de télelmesnek ő sem ta-
lálhatta még.

Azóta megkészserezte birodalmá-
nak területét. Hatalmas, imperialista
öntudat hatotta át egész nemzetét.
Egy évtizeddel a Bismarck bukása
után Anglia a Chamberlain és a Rho-
des Cecil Angliája lett és nem a
Gladstone vagy a Cobdené többé.

Maga a liberalizmus is részben
engedni volt kénytelen. Lord Rose-
bery e tekintetben új időszakot nyi-
tott. Ma pedig az egykor bur-párti
Lloyd George miniszterelnöksége is
lehetséges volt s az imperializmus a
demokratikus elemekben is gyöke-
rezik.

Idők változása . . .

Ez az új Anglia hatalmas hódító
birodalom. Aki ezt meg nem értette,
nem érti jellegét. Egyptom és Cyprus
birtokában már nem tartja oly fon-
tosnak a Dardanellák birtokát. A
szemben levő szigeteket a kezébe vette
s most nyugodtan „engedi”, hogy Orosz-
ország vegye el a szorosát. Ha ezt nem,
akkor — és ez még jobb — jusson
ki Alexandrettenél a nyílt tengerhez.
Csak a perzsa öbölnél ne akarjon ki-
jutni, mert ezzel veszélyeztetni Indiát.
Ez pedig Anglia külpolitikájában
szükségkép mindig elsőrendű szem-
pont marad.

Egyelőre tudnunk kell, hogy mi
adta az első lökést. Látjuk, hogy az a
német politika, amely Törökországot
fel akarta támasztani, ezzel az orosz
és angol hódító politikának útját
vágta. Az anataliai vasut és a bag-
dadi vasut nemcsak Anglia perzsi
terveivel ellenkezik, hanem egyszers-
mint az egykor holtak hitt Törökor-
szágnak is a galvanizálása. Anglia
ezzel hiába számít a török feloszlás-
ra; kereskedelmileg is, katonailag is
— ezzel is, egyébként is — telje-
sen kezdi azt Németország rekons-
truálni.

A német befolyás mind erősebb
lett Konstantinápolyban az anszieu
rezsím alatt. Ez ellen Anglia rendes
módszerét használta fel. A szabadság
zászlóvivője lett! Az új török rezsím
az angol befolyást jelentette eleintén.
Mikor ez megszűnt, akkor Anglia
megmozgatta Olaszországot, majd a
Balkánt. A tripoliszi háboru és a bal-
káni háboru így vágott Anglia ér-
dekeibe.

Ezt az egész lavinát talán Alge-
ciras és az annexió indította meg. Az
új török rezsímnek meg kellett volna
az angol befolyást szilárdítania. Mi-
után ez nem ment, megkezdődött —
tényleg már akkor kezdődött meg —
Törökország likvidálásának a kísér-
lete. Elvették tőle Tripoliszt. A Bal-
kán nagy részét elvették tőle. Es
most ki akarnák „Európából szori-
tani.” Voltaképpen: fel akarnák telje-
sen osztani. És mindezt a szabadság
névben! Amint hogy Scotus Viator
is a szabadság névben tiltakozott a
magyar és német szupremácia nevé-

ben. Ezt ma őszintebben így mondják: a monarchiát is fel kell osztani. Apró államok, Balkán államok kellenek nekik, amelyekben szabadon garázdálkodhatnak.

Sok mindenben beváltak Anglia számításai, de ebben be nem válnak.

Ebben a tekintetben nagyon, de nagyon rosszul áll Anglia mérlege.

Aradi pénzüzetek beszámolója.

(Az Aradmegyei Takarékpénztár közgyűlése.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A vidéki pénzüzetek egyik leghatalmasabbika, az Aradmegyei Takarékpénztár tegnap, vasárnap délelőtt tartotta évi rendes közgyűlését. A részvényesek a közgyűlésen szokatlan nagy számban jelentek meg és nagy érdeklődéssel hallgatták meg az igazgatóság jelentését, mely a hagyományokhoz híven eredményes nagy munkásságról számol be. A pénzüzet munkásságának szép sikeréért a részvényesek meleg ünneplésben részesítették a vezetőséget. Különösen melegen ünnepelték a takarékpénztár elismerten nagytudású vezérigazgatóját, Ring Gézát, akinek szakavatott vezetése alatt nőtt és lendült igazán nagygyá ez az amugy is jelentős, hatalmas pénzüzet. A közgyűlés lefolyásáról a következő tudósításunk számol be:

A közgyűlést ifjabb végvári Neuman Adolf báró nyitotta meg. Megállapította a közgyűlés határozatképességét, a jegyzőkönyv írására Mandi Vilmos dr. intézeti ügyészt, hitelesítésére Keresztes Gyula dr., Kell Lipót dr. és Wozsz Márkus részvényeseket kérte fel. Szép szavakban emlékezett meg az intézet halottjairól, Herzl Bernátról és Holländer Ignácra, akik a takarékpénztár választmányi tagjai voltak. Néhány szóval rámutatott a takarékpénztár múlt évi sikeres működésére, majd az igazgatósági és felügyelő bizottsági jelentések felolvasására Fodor Gyula ügyvezető igazgatót kérte fel.

A szépen összeállított, tartalmas és igen értékes közgazdasági rajz gyanánt ható igazgatósági jelentés először a múlt év közgazdasági eseményeit vázolja.

(Az elmúlt közgazdasági év.)

— Gyárparunk elismerésre méltó alkalmazkodási és átalakuló képességről tett tanúságot — mondja az igazgatóság jelentése — és az erős osztrák ipar mellett is fontos tényezőnek bizonyult a hadsereg és a lakosság ellátása tekintetében. Nagy eredményeket is ért el, különösen ahol a feldolgozandó nyersanyag kellő mennyiségben állt rendelkezésre és üzemképességét teljesen kitudta használni.

A gyárparal szemből a kis iparnak úgy a nyersanyag, mint a munkáskéz hiánya és annak drágasága miatt kedvezőtlen volt a helyzete.

Legtöbbet szenvedett azonban a kereskedelem, amely az áruhiány és ennek folyamánként a szükségessé vált kormányhatósági intézkedések, a központok létesítése, továbbá a szállítási nehézségek és a fontosabb cikkek kontingentálása folytán legnagyobb mértékben korlátozva volt. Mindazonáltal az árak rohamos és sajnos, sokszor nem természetes emelkedése következtében kereskedőink készleteik kiürítésével tetemes haszonra tettek szert.

Mezőgazdaságunk, ami a termést illeti, nagyon gyenge eredményűvel zárta le gazdasági évét. Az országos átlag mögötte maradt az utolsó 10 év átlagának, ami pedig a mi vidékünköt illeti, az — egyes kis területektől eltekintve — meg az előző évinél is gyengébb termést hozott. Szarvánk eredménye nagyon

ként közepes, általában azonban nagyon gyenge volt.

Az árképződés azonban a nem maximált, vagy csak már későn maximált terményeknél messze túlhaladta az eddig ismert méreteket és miután a normális időben ugyszólván számba sem vett melléktermények, sőt hulladékok is horribilis árakon keltek el és az állatok is megtartották magasságukat, a gazdaság pénzügyi helyzete a lefolyt évben is kedvezőbbé vált. Kifejezésre jut ez a nagy arányokat öltött kölcsöntörlesztésekben, ami különösen a kis és paraszbtörökök jelentékeny mértékben való tehermentesítését eredményezi, továbbá a földárak emelkedésében, amely egyes vidékeken ugrásszerű.

Az eszetelt közgazdasági események és alakulások, valamint az a körülmény, hogy a behozatal a külföldről mind nehezebbé vált, sőt helyes kormányintézkedések által valutánk érdekében még erősen korlátozott is úgy, hogy a közgazdaság minden ágának hozama legnagyobb részt az országban maradt, a múlt évi jelentésünkben már tárgyalt pénzüzetet eddig nem ismert méretekben fokozták. A pénzüzet adja meg különben pénzügyi tekintetben a lefolyt évről jellegét, annak folytán vált lehetővé a múlt évben kibocsátott IV. és V. hadikölcsön fényes eredménye, az ország nagy teherbírásiának és hazafiaságának tanujala.

Intézetünk hazafias kötelességérzettel áthatva teljes odaadással vette ki ezuttal is részét a nagy munkából és a saját 500—500 ezer koronás jegyzésének betudásával a IV. hadikölcsönből 7,708.950 kor., az V. hadikölcsönből 7,798.000 korona jegyzést gyűjtött, úgy, hogy az eddigi öt hadikölcsönből összesen 35,348.750.— koronával járult a lényes országos eredményhez.

A pénzüzet súlyos teherként nehezedik különösen a tőkeeros intézetekre, mert a pénzkereslet az ismert okoknál fogva a minimumra redukálódván, a nagyarányú kölcsöntörlesztésekkel az új kihelyezések nem tudnak a jelenlegi viszonyok között lépést tartani. A mindennemű készletek kiürítéséből és javak értékesítéséből eredő tekintélyes tőkék pedig betétként keresnek ideiglenes elhelyezést, hogy a háboru befejeztével akadálytalanul ismét eredeti rendeltetésükre legyenek felhasználhatók.

Az ekként a pénzüzetekhez önző pénzáradat elhelyezése súlyos gondokat okoz, jövedelmező elhelyezése szinte lehetetlen. Intézetünknek is szokatlanul nagy tőkék hevernek átmennetileg reánk nézve veszélyes jelentő kamatozás mellett fővárosi bank összeköttetéseinknél.

Ennek a folyamatnak következményeként mutatnak fel a mérleg adatai az egyes üzletágakban többé-kévesebb nagy visszaesést, — így a váltótárcánál közel két és fél millió koronát — míg a betéteknél a múlt évvel összehasonlítva 12 és fél millió korona emelkedés mutatkozik, eltekintve a negyedik és ötödik hadikölcsön céljaira betétekből kifizetett hatmillió koronára rugó összegtől.

Mint előbb, úgy a lefolyt évben sem bocsájtottunk hadiszállításokkal kapcsolatos üzletekbe és szigorúan megmaradtunk az alapszabályok által meghatározott üzletkör keretein belül. Ilyen körülmények között, valamint a háborus viszonyok folytán kialakult rendkívüli helyzetben korlátozva voltunk az eredményes működés kifejtésében és tevékenységünk főképpen a régi összeköttetéseink ápolására, újak megszerzésére és a békével bekövetkezendő gazdasági fellendüléssel járó fokozott tevékenység előkészítésére terjedt ki. Azt hisszük, hogy ez a várva-várt fordulat nem fog bennünket készületlenül találni és eredményesen fogunk megküzdeni a háboru nyomán elkövetkezendő nehéz viszonyokkal és piacunkon jelentkező nehezebb versennyel.

A mérleg szerinti nyereség lehetővé teszi az intézetnek, hogy mint a múlt évben, az idén is 100 korona osztalékot fizethessen részvényei után.

(A nyereség felosztása.)

A nyereség felosztására nézve a jelentés a következőket javasolja: Az 1916. évi mérleg szerinti uszta nyereség az előző évről áthozott 62.000 koronával együtt: 363.303 korona és

fillér, mely összeg felosztását az alapszabályok (127. §.) rendelkezésének betartásával a következőképpen indítványozzuk: 1. A részvénytőke 5¹/₂ kamattal 387.500 korona. 2. Az előző évről áthozott 62.000 korona és a részvénytőke 5¹/₂ kamatjának levonása után fennmaradó 468.803 korona 43 fillér nyereségből utaltassék: a) 10¹/₂ a tartalékalapnak 46.880 korona 34 fillér, b) 8¹/₂ jutalék az igazgatóságnak 37.504 korona 24 fillér, c) 4¹/₂ a vezérigazgatónak és a tisztviselőknél 18.752 korona 13 fillér, ez 108.136 korona 70 fillér. 3. A felügyelő bizottság tiszteletdíjaként 1916. évre 6000 korona. 4. 6750 darab részvény osztalékának 100 koronára leendő kiegyezésére felülosztalékként 337.500 korona. 5. Jótékony és kulturális célokra az igazgatóság rendelkezésére 10.000 korona. 6. 6750 darab osztalékszelvény nyugtábjegyére 4050 korona. 7. A tisztviselői nyugdíjalap gyarapítására 8116 korona 73 fillér. 8. Az 1917. évre átvezetendő 62.000 korona.

A felügyelő-bizottsági jelentés felolvasása után Schütz Henrik dr. emelkedett szólásra. A mérleg adataiból arról győződhetett meg, a közgyűlés — mondotta — hogy a takarékpénztár vezetősége mindent elkövetett, hogy a háborus viszonyokkal sikeresen megküzdhesen. Ezt a munkát elismerésre méltó szép eredmény koronázta. Kiterjedt az intézet munkája már a jövőre is, úgy, hogy a takarékpénztár teljes telkesültséggel és tevékenységgel várja azt a nagy gazdasági fellendülést, amit a béke fog meghozni. Nagy meglepéssel látja, hogy az intézet hazafias kötelességének is minden tekintetben megfelelt. A múlt év munkálkodása meghozta a részvényesek által remélt eredményt és ez úgy az igazgatóságnak, mint különösen Ring Géza vezérigazgatónak, a felügyelő-bizottságnak, a derék tisztviselői karnak az érdeme. Kéri ezért a részvényeseket, hogy fogadják el az igazgatósági jelentést, a nyereség felosztására vonatkozó előterjesztéseket, adják meg a szokásos felmentvényt és indítványozza, hogy szavazzon a közgyűlés a sikeres, lelkiismeretes és körültekintő működésért, elsősorban a vezérigazgatónak, az igazgatóságnak, továbbá a felügyelő-bizottságnak és a tisztviselői karnak jegyzőkönyvi köszönetet.

A közgyűlés az indítványt egyhangulag elfogadta.

A felügyelő-bizottság alapszabályszerű létszámának egy taggal való bővítése, továbbá a választmányi tagok, akiknek mandátumuk lejárt megválasztása következett.

Ifju Neuman Adolf báró, az elnöklő igazgató indítványozta a közgyűlésnek, hogy felügyelő-bizottsági tagnak Deutsch Andort és a választmány tagjaiul az előbbi választmányi tagokat válasszák meg és a két üresedésben levő helyet Bing Hugó és Nemes Géza részvényesekkel töltsék be.

A részvényesek a javaslatot elfogadták és ezután a közgyűlés az elnök életléseivel véget ért.

Az

Aradi Központi Takarékpénztár

ez a fiatal, de biztos alapokon nyugvó és már is elismert jelentőséggel bíró intézet tegnap, vasárnap délelőtt tizenegy órakor tartotta az évi rendes közgyűlését, melyen a részvényesek elismeréssel vették tudomást a takarékpénztár múlt évi munkásságának eredményéről, melyet az intézet vezetősége, de különösen a tevékeny, kitűnően bevált fiatal vezérigazgatója Deutsch Károly büszkeséggel mutathattak be a közgyűlésen megjelent részvényeseknek.

A közgyűlést Csánk Lajos igazgató nyitotta meg a részvényesek jóváhírással. A jegyzőkönyv vezetésére Banciu Rudolfot, a hitelesítésére Habereger György és Lóbi Gyula részvényeseket kérte fel. Rör szóval vázolta a takarékpénztár múlt évi működését és az igazgatósági és felügyelő-bizottsági jelentés felolvasására Deutsch Károly vezérigazgatót kérte fel.

Az igazgatósági jelentés részletesen beszámol a pénzüzet működéséről. Megelégedéssel számol be arról, hogy ellenére annak, hogy a közgazdasági tevékenységre a változatlan névvel folyó nagy mértékű általában bémintolag hatott, az intézetnek mégis sikerült tőkét oly módon elhelyezni és gyümölcsöztetni, hogy ez lehetővé teszi az osztalék felosztását.

A két hadikölcsönből az intézetnél 1,893.100 koronát jegyeztek. A nyereség felosztására vonatkozólag a jelentés a következőket indítványozza:

A mérleg szerint a múlt évi tiszta nyereség 65.180 korona.

Ebből alapszabályaink 94. §-a értelmében levonandó 10 százalék a tartaléknapnak 6,518.09 korona; 12 százalék az igazgatóságnak 7,821.69 korona; 2 százalék a nyugdíjalapnak 1,303.60 korona; 2 százalék a vezérigazgatónak 1,303.60 korona; 2 százalék az intézet tisztviselőinek 1,303.60 korona; ez 18,250.58 korona; marad: 46,930.33 korona; hozzáadva az 1916. évről áthozott nyereség maradványt 25,000 korona. Összesen 71,930.33 korona. Ezen összegből 5000 darab 200 koronás részvény után osztá-

lek részvényenként 9 korona, vagyis 45,000 korona, jótékony adományokra 1,930.33 korona, ez 46,930.33 korona kifizetését indítványozzuk és fennmaradó 25,000 koronát pedig az 1917. évi üzleteredmény számlájára való átvitelét hozzuk javaslatba.

Ha a t. közgyűlés ezen indítványunkat elfogadja, kérjük méltóztassanak egyúttal kimondani, hogy részvényeink 9. számú szelvényei 9 koronával folyó évi február hó 26-tól kezdve intézetünk pénztáránál váltsanak be.

A közgyűlés az igazgatósági jelentést a felügyelő-bizottsági jelentéssel együtt egyhangúlag elfogadta, a szokásos felmentvényt megadta és miután más tárgy nem volt, az elnök a közgyűlést berekesztette.

nem lehet elfogadni, mert ilyen egyesülésre történtek lépések, de a kormány hiúsította meg azoknak eredményre jutását.

(Felfrissített sereimék.)

Ezután a külpolitikai helyzettel foglalkozott. Rámutat arra, hogy a miniszterelnöknek közismerten milyen nagy befolyása volt a külpolitika vezetésére. Rámutat az olasz kérdés kitejlődésére és arra a befolyásra, amelyet a miniszterelnök a külpolitikai kérdés vezetésében magának arrogált és amely Berchthold Lipót gróf volt külügyminisztert arra kószította, hogy állását elhagyja, mert nem akarta külügyminiszteri jogkörét valakivel megosztani. Sajnos Berchthold gróf olyan időpontban távozott el állásától, amikor az ő személye sokkal alkalmasabb lett volna az Olaszországgal való tárgyalások vezetésére mint az, aki őt állásában követte. A lengyel kérdésre tér át, ahol szerinte szintén sok hibát követtek el, de azt reméli, hogy a lengyel nemzet majd jóvá fogja ezeket tenni. Nagy hibák történtek a román kérdésben is. A betörést meggátolhatták volna, mert az események bebizonyították, hogy elég erő állt rendelkezésre. A kormánynak ezenfelül kötelessége lett volna az időszerű kiűritésekről is gondoskodni. Nagy hiba volt azonban az, hogy csapatát csoportosítással és egy erővel lépéssel nem igyekeztek Romániában kormányviszágot felidézni. A munkapárt imperiálista törekvései Ausztriával szemben is láthatóan érvényesültek. Láthattuk, hogy Ausztria sorsával össze vannak kötve a mi sorsunk — mondja Andrassy. Ausztriában azt kell látni, hogy a magyar szocializmus a dinasztia és a monarchia támogatója a veszélyben. Most itt volna az időpont arra, hogy a közös kérdéseket megoldjuk, ahelyett, hogy az elkeseredést és gyűlöletet növeljük. Ennek oka az, hogy Ausztria az egyetlen állam, ahol a parlament nem működik. Az a jogtalanság, amelyet Ausztriában látnak arra vezethető vissza, hogy a magyar kormány a delegációk összeállítását nem tartja szükségesnek és ezzel a 67-es kiegészítést a legnagyobb veszedelembé juttatja, és végül ezzel Ausztriában azt a látszatot keltik, hogy Magyarország ezt az alkalmat használja fel arra, hogy dominálhasson a monarchiában. Szerencsére azonban az új osztrák kormány az alkotmányos élet helyreállítását tűzte ki céljául. Magyarországra esnek a legsúlyosabb megterhelés, a legsúlyosabb felelősség és a legnagyobb veszedelmek keletkezhetnének abból, ha a békekötésnél az osztrák parlament hallgatásra lenne ítélve. Ismételtén hangsúlyozza, hogy Magyarországnak nem előnye, hogy a monarchiában egyedül van kormányon. Ilyen előnyökkel nem szabad számolni. A mi előnyünk csak egy lehet — mondja Andrassy — egy erős Magyarország mellett egy erős Ausztria. Erről a kérdéssel a miniszterelnök különös szavakat használ. Egyszer örültekről beszél, egyszer pedig még erősebb kifejezéseket használ. A miniszterelnök újévi beszédében, mellyel az új osztrák kormányt üdvözölte, nem érezhette senki az öröm hangját.

Ezután áttér a horvát kérdésekre, melyekben szintén talál hibát. Az új horvát bűnnek túlságosan nagy hatalmat adott. Majd az összetérhetetlenségi ügyekre tér át. Kijelenti, hogy az új összetérhetetlenségi törvényt teljes szigorral keresztül kellene vinni, mert az nem közgazdasági érdek, hogy függő elemek legyenek a parlamentben. Az összetérhetetlenségi törvényt ki kell terjesztetni a főrendiházra is.

Rakovszky István: Nagyon helyes. Három főrend is közvetített, kinek nevei rajta voltak a kijárók listáján.

Szerez a kormány újságpapírost.

— Andrassy Gyula gróf beszéde. —

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

A parlamentben ma jelent meg először Szurmay Sandor, az új honvédelmi miniszter. Altábornagyi egyenruháját viselte, az összes rendjelekkel. Karácsonyi Lajos államtitkár kísérette. A folyosón Balogh Jenő igazságügyminiszterrel beszélgetett, majd nagy csoport munkapárti képviselő vette körül, ellenzéki részről Zichy Aladár gróf, Pallavicini György őrnagy és Palugyay Móric gróf üdvözölték. Az ülés megnyitáskor, amikor belépett a terembe, nagy éljenzés fogadta.

Az ülést félnégykor nyitotta meg Szász Károly elnök és bemutatta Berzeviczy Albert lemondó levelét. Bejelentette továbbá, hogy Pécs Miklós önmaga ellen tett összetérhetetlenségi bejelentést, Apponyi Albert és Károlyi Mihály gróf pedig a kiegyezés kérdésében sürgős interpellációra kértek és kaptak engedélyt. Az interpellációkra 7 órakor fognak rátérni.

Elsőnek Sztranyovszky Sándor szólalt föl a miniszterelnöki jelentéshez. Rámutat azokra az ellenzéki felszólalásokra, amelyek Tóth János felszólalása után teljesen fölöslegesek voltak.

Valaki közbeszólt: Akit már egyszer agyonverték, azzal minden megtörténhetik.

Paál Alfréd: Azt verhetik agyon, akinek van bátorsága odaállani.

Sztranyovszky Sándor: Ez a fölfogás teljesen helytelen a munkapártiak közbeszólásában álló elnökről. Tisza Kálmán mondotta, hogy a politikában nem az egyéni érzésektől kell vezéreltetnünk magunkat, hanem oly programtól, melyet meg is tudunk valósítani. Az ellenzék azt hitte, hogy megtudja valósítani az önálló magyar hadsereget és politikájának több sarkalatos programját, de négy évig voltak kormányon és semmit sem valósítottak meg, csak csalódásokat okoztak. Beck Lajos is elismeri, hogy ők a kisebbség, de ha ez így van, akkor ne akarjanak úgy viselkedni, mint hogy ha többség lennének. A világháborúban nem szabad a magunk erejét egymásközi birkózásokban feossérelni. Aggódva látja, hogy az ellenzék a másik állam politikai tényezőit akarja fölhasználni a kormány megbuktatására. — Foglalkozva az összetérhetetlenségi ügyekkel, kifejezi ama meggyőződését, hogy az sem fér össze a képviselői méltósággal, hogy magyar képviselők bűnös hadseregszállítókat védelmezzenek a Kurian. Bizalommal van a kormány iránt, a jelentést tudomásul veszi.

(Egy beszéd — mindenről.)

Andrassy Gyula gróf: Nem akar foglalkozni a háború okaival, de Parkas Pál felszólalására megjegyzi, hogy a háború okozója nem Anglia és Németország gazdasági versengése, nemesak Anglia a háború okozója,

hanem a kiélesedett délszláv kérdés. A miniszterelnöknek Holló Lajos beszédére adott válaszával foglalkozik ezután, Holló Lajos nem mondotta azt, hogy Anglia kénytelen volt háborút csinálni, mert Németország kényszerítette erre, ezt beszédébe belenagyarázták. Gondolja meg a miniszterelnök, hogy az ő szava hat el legmosszebbre, ha ő azt mondja, hogy meg kell védeni Németországot, akkor azt fogják hinni, hogy a magyar parlamentben valóban megtámadták szövetségünket. Ő sem teszi magáévá Holló fejtegetéseit, azt sajnálja, hogy az megtörtént, de a békéről sohasem kár beszélni. Holló beszédében nem azt sajnálja, amit elmondott, hanem amit nem mondott el, hogy tudniillik Németország és Ausztria-Magyarország védelmi háborút visel.

— Rátér ezután a háborúval kapcsolatos belpolitikai helyzetre. Az entente nem úgy választotta békejegyzőkünkre, ahogyan azt elvártuk. Ezzel bebizonyította, hogy még nagy erő kifejtésre képes. A szigorított tengeralattjáró harcra jogosnak ismeri el, mert meg kell akadályozni mindenképpen az entente akciót. A most elkövetkezendő csaták összeapásai megkivánnák a belpolitikában azt, hogy elkerüljék az ellentéteket. Ő és Apponyi Albert gróf ismét leszerelték azt ellenzékét, ami ugyan sokszor igen nehezen ment. Sok a panasz a kormány ellen és eljárásért nagy az elkeseredés. A kormánynak nincs joga arra, hogy pártpolitikát üzzön. A kormány, amely rendkívüli hatalmak birtokában van, helytelen pártpolitikát üz, amellyel a korrupció mellett, mellyel a többség az uralmat megnyerte. Rá kell mutatnia, hogy milyen sok pénz kellett ahhoz, hogy ezt a hatalmat megszerezze magának a többség. A kormánynak ezenfelül kötelessége lett volna megkérdezni a nemzet véleményét, amikor az ellenzékkel szemben erőszakot használt, amikor az új választójogot megteremtette. Azért nincs joga a kormánynak erre a pártpolitikára, mert ennek a mai parlamentnek megbízó levele már régen lejárt és mivel csak önmaguk határozatának köszönhetik, hogy ma még üléseshetnek. Ezekért kötelessége lett volna a kormánynak arról is gondoskodni, hogy a többi pártok is részvételhessenek a parlamentáris felelősségben. Ismerteti ezután azokat a tárgyalásokat, melyek egy koalíciós kormány megalakítására irányultak, melyeknek során az ellenzék mindig előzékenységet tanúsított, sőt az ilyen kormányzatnak tervét elő is készítette. De ezek a tárgyalások a miniszterelnök magatartásán és az ő személyi törekvésein meghiusultak. Téves az a vélemény, amely a többségi pártban uralkodik, hogy az egyesülést az ellenzékkel nem lehetett volna megvalósítani. Ezt a vélemény-

Ezután **Andrássy** a cenzura tulkapásairól beszélt. A Nap betiltását helyteleníti. Majd ezután az élelmezési kérdéseket teszi szóvá. A kormány intézkedéseit ebben a kérdésben is hibáztatja. A központok felállítása bizonyos mértékig helyes. De legjobb lenne, ha a közlelmezés kérdését felelős miniszterre bíznák, akit parlamenti ellenőrzés alá állítanának, nehogy az országban megerősödjék az a vélemény, hogy a központok csak arra jók, hogy a pártkasszát nagyobbítsák és hogy a pártkassza csupán a központokból húzza a hasznát. Ezután rátér a napilapok papirhiányának kérdésére. A lapok megjelenése a mai viszonyok között egyike a legfontosabb kérdéseknek. Szükséges, hogy a kormány közben járjon, hogy az osztrák papirgyárosok megtartsák szállítási szerződéseiket és hogy a német gyárak kiviteli engedélyt kapjanak.

Ezután rátér a katonák választójogának dolgára. Az általános választójogot ugyan nem helyesli, de elfogadhatónak tartja azt a választójogot, hogy azok, akik visszatérnek, akik megvédték a hazát, azoknak adjanak választójogot. A kormány nem foglalkozik ezzel a kérdéssel, holott ezzel is elő kell készíteni a béke elkövetkezendő idejét. A holnap kérdése, a béke kérdése készületlenül fogja találni a kormányt és ennek súlyos következményei lehetnek.

Madarassy Beck Gyula: — Talán forradalom.

Andrássy Gyula gróf: Igen, a béke idejére el kell készülni minden térer; mert különben tényleg jöhet egy forradalom. Ezután még az özvegyek és árvák sorsát teszi szóvá, mely kérdéseknél melegebben érzi szívekre lenne szükség. Vépül kijelenti, hogy a kormánypártnak nincs joga egyedül beszélni a nemzet érdekében és a nemzet érdeke az erők egyesítését kívánja.

A miniszterelnök válasza.

Tisza István gróf miniszterelnök nyomban választott **Andrássynak** és kijelentette, hogy ebben a vitában elhangzott felszólalásokra részletesebben óhajt majd válaszolni és most arra szorítkozik csak, hogy **Andrássynak** **Holló Lajos** interpellációjával kapcsolatosan tett megjegyzéseire és **Hollónak** védelmére felhozott érveivel szálljon szembe, mert **Andrássy** még rosszabb szolgálatot tett az ügynek, mint maga az interpelláló, mint azt a miniszterelnök, aki ma újból olvasott lel idézeteket a beszédből már a múlt alkalommal is bebizonyította. A miniszterelnök nagy hatást érve el, fejtegette ezuttal ismét, hogy Németország sohasem követett olyan expanzív politikát, amely más nagyhatalmak érdekeit sérthette és gyarmatpolitikája sehol sem teremtett ütköző pontokat.

Részletesen foglalkozott ezután a miniszterelnök **Andrássynak** egy másik állításával, amely szerint a magyar miniszterelnök illetéktelenül avatkozik bele a külpolitika vezetésébe, és az 1867-iki törvény alapján sikerült kimutatnia, — mint ezt már sokszor megtette, hogy az ott lelektetett alapelveknek és az adott viszonyoknak és tényeknek megfelelően gyakorolja azt az alkotmányos jogát, amelyet neki a külpolitika irányítására a törvény ad.

(Gondokodás újságpapirról.)

Ezután a lapok papirhiányáról beszélt a miniszterelnök. A papir ipar a háboru alatt igen nehéz, mert nehéz a celluloid termelése a szénvel való ellátás. A német papir ipar is kevesebbet termelhet, mint rendes viszonyok között. Ugy a magyar, mint az osztrák papirgyártás igen nehéz helyzetben van.

Felkiáltások a baloldalon: A Neue Freie Presse száztiz oldalon jelenik meg!

Tisza István gróf miniszterelnök: Most már valószínűleg azért fognak támadni, hogy ezért mért nem szidom az osztrák kormányt. De erről igazán nem tehetek. A magyar kormánynak az a törekvése, hogy a magyar hírlapirodalom számára megszerezze azt a korlátlan papirmennyiséget, amely ugy tudom egy hónapra 160 vagon körül van. Ha ezt a feladatát elvégzi, akkor ezzel a magyar papiripart is lábra lehet állítani, amely a szénkrisis folytán került ilyen helyzetbe. Feladata a kormánynak az is, hogy intézkedéseket tegyen aziránt, hogy az osztrák gyárak a lekötött mennyiséget leszállítsák, *küldönsen, hogy rotációs papirt kapjanak a napilapok a német birodalomból.* Az osztrák kormány a legutóbbi napokban erélyes és hatásos lépéseket tett, hogy az osztrák papir ipar ezentul erősebben szállíthasson, mint a multiban szállított. Ugy vagyok értesülve, hogy nagyobb mennyiségű papir, amely mindenestre alkalmas arra, hogy a pillanatnyi szükségletet kielégítse, *harminckilenc vagon utnak is van inditva.* Ezzel tudom, hogy nincsen a bajon teljesen segítve.

Felkiáltások: Egy hétre sem elég!

Tisza István gróf miniszterelnök: ... és tudom azt is, hogy ez nem megoldás. Ideig óráig azonban ez is segít a helyzeten. A német kormány, dacára annak, hogy Németországban is vannak nehézségek, ezt a kérdést is igaz bajtársi érülettel intézte el és a legutóbbi időben megállapodás jött létre, amely a német kontingens leszállítását két hónapra biztosította. Fix mennyiséget hosszabb időre nem biztosított, de mindkét kormány foglalkozik ezzel a dologgal is. Ebből látható, hogy a kormány igyekszik megoldani ezt a bajt is, és ebben a többi szövetséges állam részéről is támogatásra tált.

(A közlelmezés kérdésel.)

Az élelmezési kérdés részletes tárgyalásában nem megy bele, mert ebben a kérdésben sok mindeure ki kell térnie. Azt mindenestre nagyon sajnálja, hogy a tuloldal megtagadta az élelmezési tanácsban való részvételt. Mert ha benne ülnének az ellenzék tagjai is ebben a bizottságban, akkor nem hangzanának el olyan felszólalások, alaptalan vádaskodások, melyek kedvezőtlen kihatással vannak a külföldre. Nem szabad ugy felfogni a dolgot, mintha Magyarország lakossága jobban akarna élni, mint a többi. Ezt a külföldön ugy fogják magyarázni és ismertetni, ahogy Magyarországra nézve nem előnyös. Kijelenti, hogy a kormány teljesítette kötelességét minden tekintetben, kéri lehetetlen szigorral. De a három utolsó év a lehető legrosszabb volt és ez nagy mértékben betolyásolta a viszonyokat.

Tiltakozik végül az ellen, mintha magyar szempontok akadályozták volna meg azt, hogy Ausztriában parlamenti élet működjék. Ez ellen a vád ellen lépten nyomon kellene tiltakozni. A kormánynak minden törekvése arra irányul, hogy egy erős Magyarország mellett, egy erős Ausztria legyen. Egyelőre csak ennyit akart megjegyezni, de reméli, hogy lesz alkalma részletesebben és hosszasan is válaszolni a legutóbb elhangzott felszólalásokra.

Az elnök ezután a vitát megszakította és áttértek az interpellációk tárgyalására, amiről lapunk más helyén írunk.

Megkezdhetjük a tárgyalásokat Németországgal.

Tisza István gróf a kiegyezésről.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

A képviselőház mai ülésén **Apponyi Albert** gróf és **Károlyi Mihály** gróf sürgős interpellációt terjesztettek be a kiegyezés kérdésében. Az interpellációkra a napirendi vita megszakítása után, hét órakor tértek át. Az első interpellációt **Apponyi Albert** gróf terjesztette be.

Kifejtette, hogy a magyar parlamentet nem elégitették ki azok a félhivatalos közlemények, melyek a kiegyezésről szóltak, mert azok nagyrészt homályos ellentmondásokat tartalmaztak. Epen ezért felvilágosítást kér a kormánytól, hogy Auszriával létre hozták-e már a gazdasági megállapodásokat és hogy ennek alapján fogják-e létrehozni a Németországgal való gazdasági szerződést. Felvilágosítást kér arra nézve, hogy igaz-e az a hír, hogy a gazdasági kiegyezést a két kormány között megkötötték, ha ez igaz, kérdi, hogy milyen alapon és mennyi időre, a nemzeti képviselőlet jogkörének és a nemzet szabad elhatározási jogának milyen biztosítékaival kötötték meg.

Ezután **Károlyi Mihály** gróf terjesztette elő interpellációját, ugyanebben a kérdésben, egészségi állapota miatt csak igen röviden. Különösen találja, hogy a kormányt interpellációban kell felszólítani, hogy kötelességét teljesítse és intormálja a Házat a kiegyezés kérdésében. Kéri a miniszterelnököt, hogy adjon felvilágosítást, hogy milyen stádiumban vannak a tárgyalások az osztrák kormányval. Ugy tudja, hogy a kiegyezést már megkötötték és pedig tíz évnél hosszabb időre. Kérdi, hogy hajlandó-e a miniszterelnök felvilágosítást adni, hogy milyen irányu kiegyezést kötöttek, vagy hogy a tárgyalások milyen stádiumban vannak.

Tisza István gróf miniszterelnök együttesen válaszol a két interpellációra. Kijelenti, hogy a jelenlegi körülmények között nem mondhat többet, minthogy a tárgyalások olyan pontra jutottak, hogy Magyarország a külállamokkal is megkezdheti a tárgyalásokat. Részleteket azonban most még nem közölhet. Nézete szerint — s ezt már többször hangoztatta — azonban sokkal jobb lenne, ha a kiegyezést az új parlament intézné el, mert ez a parlament a kiegyezés kérdésében nem prejudikálhat.

Apponyi Albert gróf kijelenti, hogy gondolta, hogy a miniszterelnök meg fogja tagadni a felvilágosítást. Ő maga is azon a nézeten van, hogy az őnmaga által meghosszabbított országgyűlésnek a gazdasági kiegyezést nem szabad meghosszabbítani.

Károlyi Mihály gróf kijelenti, hogy *csakis nyers erőszakkal lehetne keresztül vinni azt, hogy a kiegyezést elfogadják* s azért a helyzetet, amely akkor előállana, már most a kormányt teszi felelőssé.

Apponyi Albert gróf és **Károlyi Mihály** gróf a miniszterelnök válaszáat nem veszik tudomásul, míg a ház tudomásul veszi azt. Az ülés ezzel véget ért.

IRODALOM ES MŰVESZET.

Színházi műsor:

Kedden: Démonok. Ujdonság előzőr.

Szerden: Démonok.

Csütörtökön: Végre egyedül!

Penteken: Boreger.

* A színház hírel. A **Démonok**. Hájó Sándor szenzációs vigáték ujdonságának homap lesz a bemutató előadása. Hájó Sándor most a ponton van, amikor a publikum előlegezi már a bizalmat az írónak és finom, elmes, szerült darabot vár tőle. A Lakások, Délibáb-utca 7 stb. darabok után most eredeti új darabbal lép a közönség elé. Az aradi színház kitűnő együttese a legnagyobb kedvvel készült az ujdonságra, melyet homapután, szerdán megismélenek. — **Vegre egyedül** Lehar legnagyobb zenei alkotása csütörtökön, március estején kerül színpadra elsőrangú szereposztásban. Főszereplők: Z. Varadi Margit, Barics, Járai B., Gyöző, Polgár, Benkóné.

Harminchármasok védik a határt.

(A háziezred Aranykönyvéből.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Julius vége. Az ezred fenn a Kopiláson táborfüzek mellett tölti az éjszát. Hideg, jeges eső esapkod; odalenn a völgyben izzik, forr a kánikula, itt a magasban dideregnek az emberek.

Orosz járőröket jelentettek a Csermosz-völgy felől, minden percben támadást várunk a legteljesebb harcra készülségben áll a regiment. Az orosz azonban nem mutatkozott az új folyamán. Reggel újabb patulok mentek ki, s ezek már egészen a Fekete-Cseremoszig hatolhattak előre, anélkül, hogy ellenségre bukkantak volna. Az út tehát szabad, komoly ellenállással valószínűleg majd csak a folyó tulsó partján fogunk találkozni. Annál jobb. Addig még uysis nagy teljesítmények előtt állunk, őserdőkön, utatlan utakon kell keresztülgázolnunk aztán meg a Csermosz-völgy inenső oldalának legalább hatvan fokos esése van. Ezen a promenádon sétálni teljes marsad, juszrunggal kissé kellemetlen. Főként olyan előzmények után, mikor az erdő bozótos dzsungelén keresztül minden egyes embernek fejszével és csákánnyal kell utat vágnia magának!

A regiment reggel négy órakor indult el a Kopilásról, s jóval déli 12 óra után ért csak be a Cseremosz-völgybe. Ezalatt egyetlen lövést sem kapott. Az oroszok mintha megdermedtek volna, pedig ott ültek a fejünk felett, s talán láttak is bennünket.

A brigád, melyben a II. Lipót császár nevét viselő 33. gyalogezred is helyet foglalt, azt a parancsot kapta, hogy támadja meg és foglalja el a Hala-Lukaviecen levő orosz állásokat s azután folytassa tovább előnyomulását északnyugati irányban. E támadó mozdulat sikere kettős célt tett elérhetővé: először megszűnt a lehetősége annak, hogy az oroszok a Prislop nyereg felől betörhessenek Magyarországra, másodsor lényegesen csökkent a Zabie-irontra nehezadó erős ellenséges nyomás.

A brigád, s főként a 33. gyalogezred a megbízott nagy feladat első részét lényegesen megoldotta, amennyiben még a Cseremosz-völgy megszállása napján július 26-án este igen erős ellenséges tüzben fölhatolt a Hala-Lukaviecen borító erdőség északi széléig. Itt azonban a hirtelen beállott sötétség miatt meg kellett állapodni. Másnap, 27-én, sűrű, átláthatatlan köd fedte meg a Kárpátokat. Harminc lépésre se lehetett látni, úgy hogy tüzérségi előkészítésről szó sem lehet.

E napon a brigád mozdulatlanra volt kényszerítve, s a feladat nehezebbik része, az 1443-as magaslát elfoglalása július 28-ra halasztódott. Az oroszok ekkorra már igen tekintélyes erőket vontak össze, olyanpíra, hogy támadásunk csak lépésről-lépésre tudott előre haladni. A 10. század volt a Direktion-Kompagnie, amely nagy erővel és páratlan lendülettel tört előre s valóságos magával ragadta az egész zászlóalját. A 10. század hősiességének köszönhető, hogy délután öt órakor megkezdhetette a rohamot a regiment s felhatra birtokában volt az összes orosz állásoknak. Az 1443-as magaslátot megtisztítottuk az oroszoktól, akik nagy és véres veszteségeket szenvedtek s ezenfelül számos foglyot is hagytak kezünkön.

Augusztus 4-én és 5-én a 33-asok megszállták Javornikot, valamint a környező magaslátokat, tőlünk keletre pedig egyesült osztrák, magyar és német erők egész Jablonicéig törtek előre.

Minden jel arra mutatott, hogy az oroszok csak Zabie előtt tagnak megállni, s ott összpontosítják erejüket. Elénk leiderítő tevékenységet fejtettünk ki, patuláink állandóan nyo-

egy fiatal 38-as zászlós különösen kitüntette magát. Tizenöt emberrel és két lovassal egész az orosz főerőig nyomult előre, s az ő jelentései alapján tudott az egész oszlop augusztus 6-án a Skoupovára, sőt azon túl is előnyomulni.

Fenn a Skoupován. Domináló pont csaknem Zabieig ellátni innen. Gyönyörű völgykatalan fekszik előttünk, a Kárpátok egy napsütötte völgye, mely mintha csak szépségre és gyönyörre született volna. Az ezred reggel hét óra óta marsol, most délután félnégy lehet. De a csapatok már elérték a megparancsolt vonalat s végre elhangzik a várva-várt kommandó: Rüstung ab! (Szerelvényt le.)

Jöhet a menázi is. A konyhák itt párolgának már a közelben, az illatos gulyás megesiklandozza az orokat, s az emberek szedik elő a csajkát, hogy mennek a várva-várt ebédért. Egyszerre végigzúg a sorokon a riadó: Aufpacken! Angriff! Az oroszok, amily gyorsan csak tudták, feladták állásaikat s a 33-asok este 11 óra tájon végre mégis hozzájuthattak a most már kissé puhára főtt gulyáshoz.

Az éjszaka nyugalomba telt el. Másnap hozták hírről orosz überläuferek, hogy egy egész divízió érkezett Kolomea alól s az oroszok nagy támadást terveznek ellenünk. Teljes felkészültséggel vártuk őket.

Kilencedike nagy harcok napja volt. Teljes erővel indult meg ellenünk az orosz áradat. Egyedül a 33-as front ellen egy egész divízió támadt. Déli 12 órakor kezdődött a tánc. Az orosz tüzérség pergőtűzet indított az 1335-ös magaslát, nemkülömben a 11. század által tegnap elfoglalt házak ellen. Egyes oszlopok már a tüzérség munkája alatt törtek előre az orosz állásokból, délutáni 1 óra után pedig általános támadásra indultak. A roham a legnagyobb erővel a 11. század frontját érte, s ott sikerült is az ellenségnek egy árokdarabot elfoglalnia. A kifejlődött heves kézitusában úgy verődtek a 33-asok, mint az oroszlanok, a nagy túlerő azonban egy kis területen mégis visszanyomta őket. Gyorsan odasiető tartalékaink miatt a 12. század ékállást (Hackenstellung) vett fel, kimentették szorongatott helyzetükből a derék 11-eseket s a két szárny között újra összekötést teremtettek. Az oroszoknak az a törekvése tehát, hogy állásaikat felgöngyölítsék, teljesen kudarcot vallott. Az ellenség azonban nem nyugodott s főleg északi irányból tovább is folytatva vérpazarló rohamait. Nem egyszer bajonettel és puskatussal kellett visszaverni. Ekkor jelentette Höfer altábornagy hogy: Zabie-től délre osztrák-magyar csapatok erős orosz támadásokat vertek vissza.

Az oroszok minden áron és minden erővel meg akarták törni ellenállásunkat s így biztosítani a maguk számára Zabie feltétlen bitokát. Erre mi augusztus 11-én, német csapatokkal karöltve, megtámadtuk az ellenséges állásokat. Az orosz stellungbe legelőször a 33. ezred 1. százada nyomult be. A közös zászmány ötszáz-nál több fogoly és öt géptegyver.

Ujra esőnd lett a sötét Cseremosz-völgyben. Az ezred bucsut vett a Skoupováól és új feladatok elvégzésére indult. Gyönyörű visszhangként kísérte utján az ezredparancsnokság dicső elismerése: „Embereinknek hősiesség, dicső magatartása az ezred legutóbbi nagy küzdelmeiben állandóan szemünk előtt lebegjen!”

Tisztelettel kérjük

azokat a t. tábort előfizetőinket, akiknek a tábort postaszámuk megváltozik, hogy egyidejűleg a régi tábort postaszámukat is írják meg, mert ezenkezd eseten a lap pontos küldésében fennakadás áll-

Erdekes eljegyzés.

(Fővárosi levél.)

Lassankint megszűnik Pesten a szénbányáknak állandó téma lenni, mert hiszen minden esoda három napig tart és a fekete gyémántot már három hete nélkülözik a lipótvárosi szalonoktól a ferencvárosi jász-tanyákig, a szegény és a gazdag halandók. Ma már túlélté magát a széniaság és a fekete drágakő helyét a társaságokban megint elfoglalta a régi, az örök téma: a házasság. Es pedig olyan frigykötésről suttognak most, amelynek nyomán a szénnel egyenrangú értékű drágakövek vakító csillogása toladodik gondoktól elbágyadt tekintetünk elé. Két fiatal szív közeli egyesüléséről tudnak a pesti előkelő társaságokban, két ifjú teremtés lelke fog harmonikusan egybeolvadni. Mindkettőjüknek a papája igen jelentékeny tényezője a monarchia haderejének. A vőlegényjelölt másfél évvel ezelőtt megsebesült és sokáig kellett gyógykezelti. Vitézségeért aransarkanytyus lovaggá ütötte a király. Amikor a fiatal báró a fronton megsebesült, az emberek ámulva csapták össze a kezüket:

— Jesszuská, hát még ez a katona is megsérülhet? Hiszen az apja olyan jó helyre vezényelhetné, ahová akarja.

— De ugylátszik, az édesapja nagyon hazafiasan gondolkodik és megadja a hazánkat azt az áldozatot, ami a hazát megilleti, ha mindjárt a fia is az áldozat.

A vőlegényjelölt családja különben a napokban Bécsbe költözött, mert apát, aki rendkívül fontos közjogi és katonai méltóságot viselt már hét esztendő óta, a király felmentette állásától és rendkívüli szolgálatainak elismeréseképpen igen megleghaugu kéziratot intézett hozzá. Most az osztrák fővárosban az előbbinél nem kisebb feladat teljesítésével bízták meg.

A menyasszony apja nem kevésbé nevezetes férfiú, mint jövendőbeli férjéé. Az illető fáradhatlan közreműködése nélkül aligha tudtak volna csapataink a határen olyan egyszerű eredményeket produkálni, mint amilyent elértek. Minden hősiesség hiábavaló ugyanis, ha nem jó a munició. S hogy a mi municiónk olyan bőséges és katonáink élelmezése olyan kifogástalan, abban igen nagy része van a bájos menyasszony apjának, aki ma egyike a monarchia leggazdagabb gyárosainak. Olyan nagy vagyona ugyan még nincs, mint a német Krupp-családnak, de a mi gyárosunk szótárából hiányzik ez a szó: — lehetetlenség.

E tipikusan háborús házasság közelebbi időpontját még nem ismerik a szalonokban. De hogy meglesz, az biztos. Ha már ennyit beszélnek róla, akkor ez sem maradhat el. Lám, a világháborúról is addig beszéltek, irák, míg csakugyan elkezdődött.

Ha már a háborus on dit-nál tartunk, akkor el kell mondani azt is, amit politikai szalonokban terjesztenek. Azt mondják, hogy Szurmay Sándor új honvédelmi miniszter mellé államtitkárrá a nemrég igen sokat emlegetett Szilágyi Lajos dr. kamarás, országgyűlési képviselőt nevezik ki. A belényesi kerület munkapárti képviselője alapította tudvalevőleg a Külügy-Hadügy című katonai folyóiratot, amely rendkívül hamar népszerű lett. Képviselővé való megválasztásáig Szilágyi dr. mint vezérkari kapitány a budapesti honvédkerület vezérkari főnöke volt. Szilágyi dr.-t, aki még csak 34 éves, nagy koncepciójú férfiúnak ismerik és minden tekintetben kiemelkedik kortársai közül.

Törvényszéken leleplezett rendőri visszaesek.

(Hogy nyomoztak fővárosi közegek Debrecenben.)

(Saját tudósítók teleteljesítése.)

A debreceni törvényszék tegnap tárgyalta a Klein Antal és társa elleni bűnügyet, akik ellen az volt a vád, hogy debreceni orvosokat és medikusokat megvesztegettek, hogy őket a katonai szolgálat alól mentesítsék. A főtárgyaláson a következőket állapították meg a budapesti államrendőrség repülő kirendeltségéről:

Császik Pál rendőrfogalmazó, Turánszky és Püspöky detektívek a legnagyobb terrorral vették ki a nekik tetező vallomásokat. A várest hónapokon keresztül izgalomban tartották, ok nélkül sok polgárt és orvost letartóztattak, 3 hónapig bizonyítékok nélkül őrizetben tartották, cellába zárták, ahol az egyik majdnem megfulladt és csak akkor eresztették ki, amikor kijelentette, hogy mindent hajlandó elárulni.

Oláh Gyula debreceni detektív tanuvalomásában elmondotta, hogy ő a budapesti államrendőrség kirendeltségéhez volt beosztva, és az első teendőjük az volt, hogy Császik a kórházak maródkönyveiből kirázza a zsidó szívbetegségeket és ezeket őrizet alá vették. Debreceni orvosokat Császik arra kényszerítette, hogy hamis vallomást tegyenek, egész családokat letar-

tóztatott, és a férjeknek azt mondta, hogy ha beismerő nyilatkozatot tesznek, szabadon bocsátja a feleségeiket. Az egyik orvos ezek közül fölívágtá az ereit, de hamar észrevették, megakadályozták az öngyilkosságban.

Püspöky detektív az elnök kérdésére azt vallotta, hogy nem emlékezik semmire. A főtárgyalásra Császik fogalmazót is beidézték, de nem jelent meg. A budapesti államrendőrségtől az idézés azzal a megjegyzéssel érkezett vissza, hogy oimzett ismeretlen helyen tartózkodik.

A k. törvényszék a kihallgatott tanuk vallomása alapján az összes vádlottakat fölmentette, kimondta, hogy három hasonló ügyben megszüntette az eljárást. Ebben az iratokot áttették Császik fölöttes hatóságához további intézkedés végett. Itt megjegyezzük, hogy annak idején ez a repülő kirendeltség dolgozott a szabadkai katonaszabadítás ügyében. Ott a parasztleányok megakarták verni Császikot és csak úgy sikerült megmenekülnie, hogy állandóan detektívekkel és rendőrökkel vétele körül magát.

Nemes Zsiga a választói atyja.

(Öt kiló cukor. — Hizott liba a petrolumért.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az Aradi Közlöny sok-sok mozaik darabot illesztett már eddig is a háborús élet freskójába, a mai nap megszerzi ezeket két apró történettel.

Az egyik egy levél. Az első pillanatra, mintha a humor játszi fénye csillogna ki belőle, pedig igazában a talajt elvesztett emberek keserősége rejtőzik a betűi alatt.

A facseti kerületnek Nemes Zsigmond dr. aradi ügyvéd a képviselője. A képviselők nem mindig szeretnek atyjai lenni a kerületüknek, de a kerületek mindig szeretik az atyai gondoskodást a képviselőknél keresni. Különösen ma a háboruban, a tömérdek baj között. Nemes Zsigmond azok közé a képviselők közé tartozik, akit kerületének minden egyes polgára kitüntet gyermeki bizalmával. Naponta esomagszámra hozza a levelet a posta s a levelek mindenikében — kérelem.

De olyan érdekes és tanulságos levelet, mint amelyet a mai nap hozott, még Nemes Zsigmond is ritkán kapott. Ma reggel a képviselő irodájában egy tiszteletré méltó ariszonyosság jelentkezett. Nemes képviselő élénk érdeklődéssel üdvözölte:

— Mi jót hozott főtisztelendő asszonyom?

— Bizony én kérni jöttem, képviselő ur. Azaz, hogy inkább az uram kéri valamire. Itt küldi ezt a levelet, méltóztassék elolvassni.

A képviselő átvette a folyamodványszerűen megfogalmazott irást, mely eképen hangzott:

— Nagyságos képviselő ur! Alulírott X. községbeli görögkatholikus román lelkész azzal az alázatos kérelemmel fordulok Nagyságodhoz, hogy nekem öt kiló fehér cukrot, fehér kookacukrot szerezni sziveskedjék. E sorok átadója — feleségem — el fogja mondani, hogy cukrot egy esztendeje nem láttunk. Egy esztendeje fekszem betegen s egy kis kávé nem tudok inni gyengélkedő öreg ember létemre. Szívességét

előre is köszönöm és soha el nem felejttem. Egyszermint szives figyelmébe ajánlom, hogy én voltam mindig az, aki a nagyságos képviselő urnak szívességeket tettem.

Elérkeztünk tehát odáig, hogy a képviselő uraknak egészen más beszédekre kell elkészülni, mint amelyekkel kortes utjaik alkalmával, a béke idején, meghódították szavazóikat. Mert mit kérhettek eddig egy jóra való képviselőtől? Törvényszéket, királyi táblát, gimnáziumot, vagy legjobb esetben adóhivatalt. Mivé zsurrodott ez össze? Öt kiló cukorra! Most aztán Nemes Zsigmond buzgalommal s gondterhelten jár-kel üzletről üzletre. Mert mi lesz a képviselői tekintélyből, ha nem lesz meg az öt kiló cukor. Egy törvényszéket, vagy egy gimnáziumot csak ellehetett sikkasztani, de öt kiló cukrot...?

II.

A második eset — petrolum illatu. Egy magasrangú volt aradi tisztviselő házi asszonya katona fia révén minden hónapban hat liter petrolum járandósághoz jutott. A házban világy világyított s így elhatározta, hogy a kincset érő folyadékot értékesíteni fogja. Beszélt is erről egy falusi asszony ismerősével, aki kapva kapott az ajánlaton:

— Adja nekem a petrolumot a teinasszony!

— Aztán mit ad érte?

— Többet mint más. A teinasszony ad nekem minden hónapban 6 liter petrolumot, én pedig adok érte minden hónapban egy jól kihizott libát.

— Helyes. De nem gondolja, hogy egy hizott liba ára ma 80 korona.

— De bizony tudom. De mit csináljak én a 80 koronával. Othon falun van mindenem, a 80 koronát legfeljebb a takarékpénztárba tehetem. Avval ugyan nem tudok világítani.

S egy pár hónapon keresztül hűségesen szállította is a libákat a petrolumért. Most legutóbb, a széninséges világban azt mondta a háziasszony a falusi menyecskének:

— Zsir már csak volna, de most meg nincs a minél süsünk-tőszünk: nincs szén.

Nem is adom már a petrolumot másnak, csak aki szénert hoz érte...

S mit gondolnak — mi történt? Csoda történt. Az egész Aradon nem volt egy unciányi a fekete gyémántból, de a falusi sváb asszony mégis beszállított két mázas szénert a petrolumért. Hogy honnan vette: az az ótitka...

MOZGOKEP SZINHÁZ.

* Pslander-promier az Apollóban. (Az igazi férfi.) Hosszu szünet után Pslander Waldemár elegáns, imponáló alakja ma este ismét megjelent az Apolló-színház vásznonlapján. Akik szívesen látnák a kiváló moziszinész karrierjének hanyatlását, csalódottan konstatalhatnák, hogy Pslander megjelenése megnyerőbb, a játéka pedig trisebb, lendületesebb, mint valaha. Hódítóan hatalmas Pslander az „Igazi férfi” című Nordisk-dramában, amelyet ma este mutatott be az Apolló. Az orvos szerepében sokoldalú tehetségét csillogtatja meg. Látjuk, mint nemesen haragvó férfit, majd mint a szív levagját s végül az önfeláldozó orvos csodás tettével kerüti hatalmába a nézőközönséget. Megkapó játéka pompásan illeszkedik bele a nagyszabású Nordisk-dramába. Fenomenális az a jelenet, amikor a kórház ég. A nagysikerrel bemutatott Pslander-dráma mellett egy végtelenül szellemes, kacagtató vígjáték is vetítésre kerül még az új műsoron, amely még kedden megy. Az előadások pontosan 5, fél 7 és negyed 9 órakor kezdődnek és nem folytatólagosak, mert a helyek számozottak.

* A magányos sir. (Mia May sorozat I. az Urániában.) Mia May, akit a moziszarok legnagyobbjai közé kell soroznunk, egy tökéletesen szép filmben mutatkozik be az idén a közönségnek. Sok líra, sok szépség van a filmben, mely elüt a német filmek zsánerétől, mert a rendezés és lobogó dus fotografiában francia érzés és francia erő mutatkozik. A művész kettős szerepet játszik a képen és ragyogó képességei szinte versenyeznek a rendezés tökéletes szépségével. Ez a kép hódítani fog. Hódítani fog a művész szépsége, a cselekmény és színjátás érdekessége, de főleg a páratlan szép fotografia által. A Mia May sorozat mai a képpel megalapozta sikerének biztos jeleit és a közönség rokonszónnyel és mohó kíváncsisággal várja a sorozat többi képeit. — Meggyaszay Vilma „A fekete szivárvány” című filmben, legközelebb az Urániában.

* Mister Robinson — vasárnap az Erzsébet mozgó-színházban. Mister Robinson azon filmek egyike, amelyek minden képzeletet felülmúlnak, megszűnik az ember gondolkodni, néma szemlélője lesz az előtte lepergő eseményeknek. Egy kincset termő bányáért foivik a harc Mister Robinson e szilárd akaratu férfi és a pénzsovár trósz között. A rettenetes, idegizgató küzdelemben Robinson mint egy szilárd szikla áll még akkor is, amikor a trósz lejedelmének hugával a gyönyörű Gladisszal a véletlen összehozza. A rettenetes harc, melynek hullámat előttünk csapkodnak Robinsonra győzelmesen végződik s nem csak, az aranybánya, hanem a szépséges amerikai mies is, akit a törhetetlen férfi meghódít. A nagystilű kép a második felvonásban éri el fénypontját, amikor egy irtózatos orkán tombol, pusztít erős gátaakat, Robinson kutyhóját is tönkretesz. Ehhez hasonló nagystilű jelenet filmben még soha nem létezett. A harmadik felvonásban győzelmesedik Robinson akaratereje és nem csak a bányák, hanem a szépséges miss Gladys tulajdonosa is lesz. Legközelebb a Királytigris.

Az „ARADI KOZLONY”

mar a korá reggel órákban kapható minden nagyobb papirkereskedésben és dohányüzletben is: Egyes szám ára 12 fillér.

Nem volt büntársa Buzás Józsefnek.

(Steiner Jenő alibit igazolt.)

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Buzás József a Fehérvári-uti rablógyilkos álhatalosan azt állítja, hogy Steiner Jenő büntársa ölte meg Guttman Arminét. Ma már azonban megállapították, hogy Steiner február 16. óta el sem mozdult Bécsből.

Angyal és Osizér detektívek a rendőri autóba ültették a rablógyilkost és kihajtották vele a Fehérvári-utca, hogy a rablógyilkosság színhelyén szemlét tartsanak. Amint a rendőri kocsi megállt az ékszerésbolt előtt, nagy tömeg nép verődött össze, öklök, botok emelkedtek a levegőbe és a detektíveknek csak a legerélyesebb fellépéssel sikerült a gyilkost a nép lincselő dühe elől megmenteni.

A rendőrség egyébként egyáltalán nem hitt a büntárs koholt meséjében és meg volt győződve róla, hogy a rémes gaztett elkövetésében Buzásnak senkisé sem segédkezett. A vallatás folyamán egy pillanatig mintha magába is tért volna a gyilkos, remegő hangon mondotta:

— Hát beismerem én követtem el egredőt!

— De alig, hogy a jegyzőkönyvbe akarták venni ezt a kijelentését, Buzás visszavonta és újra csak azt hangoztatta, hogy Steiner gyilkolt. Ez a Steiner Jenő, akit Buzás büntársaként nevez meg, régi ismerőse a rendőrségnek, többszörösen büntetett tolvaj. A detektívek még az éjszaka folyamán felkutatták Steiner édes anyját, akitől megtudták, hogy a fia jelenleg Bécsben szolgál a 31. tábori tüzérezrednél. Az asszony kijelentette, hogy Steiner a gyilkosság idejében nem is tartózkodott Budapesten, hanem Bécsbe volt. Fel is mutatott egy levelezőlapot, amely mártól e hó 21-én érkezett Budapestre és 19-éről volt keltező. Minden esetre azonban a főkapitányság távirati úton megkereste a bécsi rendőrséget, állapítsa meg, vajjon a Fehérvári-uti gyilkosság napján Steiner Bécsben tartózkodott-e, vagy nem? Egyre több és több bizonyíték gyűlt össze a rendőrség kezében arra nézve, hogy a gyilkosságot Buzás követte el. Így a vendéglőkben és kávéházakban, ahol a rablógyilkos a tett előtt és után megfordult, mindig egyedül látták, sohasem volt vele senki. A detektívek elvitték Buzást Huri Félixnének a Fehérvári-ut 75. sz. alatt levő kávéházába, ahol Buzás vallomása szerint a gyilkosság reggelén együtt volt Steinerrel. A kávéház személynéje azonnal ráismert Buzásra, de kijelentette, hogy társaságában nem volt senki. A Rudas-fürdőben a kabinosnő és Grün Sándor kabinos ugyancsak felismerték, de ezek is azt állítják, hogy egyedül jött a fürdőbe és egyedül is távozott onnan. A fürdőből saját vallomása szerint Henzl Jakabnének Fő-ut 75. sz. alatt levő vendéglőjébe ment. Itt is felismerték, de azt állítják, hogy nem lélelőtt volt ott, hanem délután, még pedig szeretője társaságában. Buzás vallomása szerint Steiner Jenő a Newyork-szállóban lakott és ott is találkozott több ízben. A szálló személyzete kijelentette, hogy Steinert ismerik ugyan, de ez a gyilkosság napján nem tartózkodott a szállóban.

Ma ismét kihallgatták Buzás Józsefet, aki megmaradt amaz állítása mellett, hogy nem egyedül követte el a rablógyilkosságot. Steiner Jenőnek szerdán reggel adta oda a baltát, hogy az asszonyt fejberágja, ugyanakkor körülnéztek az üzletet. Ezután Steinerrel a Gellérthegy kávéházban megbeszélést folytattak. Ő is elvállalta volna, hogy meggyilkolja Guttman-

nét, de a végrehajtásnál megijedt volna. Ő az az ürüggyel, hogy órát vásárol, kikémlelte az üzletet és mikor észrevelte, hogy csak az utca ajtón át lehet belátni, beküldte Steiner Jenőt, maga pedig odaállt az ajtó elé, hogy a járókelők ne láthassanak be. Későbbben egy cukorkaüzlet előtt találkozott Steiner Jenővel, aki csak ennyit mondott: „Rendben van már.” Ezután nekiláttak a kirakat kifosztásának, ő a baloldalt vette munkába, Steiner a jobboldalt, mert meggyeztek, hogy egytörmen fognak dolgozni. Az ékszereseket jobb zsebébe tette, pénzt nem vitt el, 40 fillért kért cigarettára Steinertől, de a Rudas-fürdőben a sört már ő fizette.

Hatvanban megtalálták Buzás József teli-kabátját, de nem találtak vérvonásokat rajta, csak a belső kabátzsebében néhány foltot. Erre nézve Buzás azt vallotta, hogy egyszer véres volt a zsebkendője, ettől származik.

Steiner Jenő a mai nap folyamán a bécsi rendőrségen alibit igazolt. Bebizonyította, hogy február 16. óta Bécsben tartózkodik. Így mind jobban megerősödik az a feltevés, hogy Buzás egyedül követte el a tettet és csupán azért vádaskodik büntársakra, hogy ezáltal a sorsán enyhíten. A katonai büntetőtörvénykönyv 415. szakasza ezt mondja: „Minden vé hezvit gyilkosságnál minden tolvajt, vagy olyan végrehajtót, aki maga is kézzelvéssel tettleg közreműködött: kötél általi halállal büntetendő.

Budapestről telefonálja tudósítók: Ma este újból kihallgatták Buzás Józsefet és közölték vele, hogy Steiner Jenő Bécsben alibit igazolt. Ekkor a rablógyilkos végre bevallotta, hogy Steinerrel hosszabb időn át érintkezett, de már egy hónap óta nem is látta. Ő maga követte el a rablógyilkosságot és a pénzt is maga vitte el.

Halálra ítélt katonaszökevény elfogatása.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A nagyvárad rendőrség tegnap este 8 órakor a Beöthy Ödön-utca elfogta Nagy Ferenc 4-es honvédgyalogezredbeli szökött katonát, akit a szegedi honvéd-hadosztálybírósg gyilkosságért, rablásért és 28 rendbeli szökésért goyvo általi halálra ítélt. Nagy Ferenc megszökött a szegedi honvéd-hadosztálybírósg fogházából és november óta Nagyváradon garázdálkodott és a lopások, betörések egész légióját követte el, azonkívül a múlt év december hónapjában a Kommandánsréten agyonszurtt egy katonát, akit előzőleg kirabolt.

Nagy Ferenc, hol mint a 4-es honvéd-gyalogezred őrmestere, hol mint a 37-es közös ezred hadnagya követte el bűneit. Utóbb állandóan a 37-esek egyenruháját viselte és a rendőrségnek úgy is jelentették, hogy a Beöthy Ödön-utca 43. számú házban egy gyanus viselő őrmester lakik, aki nappal sohasem távozik el szobájából és csak este hagyja el a jól eldugott szobát, ahol a rejtélyes őrmester egy rendőri felügyelet alatt álló nő társaságában lakott.

A rendőrség tegnap délelőtti teljes bizonyossággal tudta már, hogy a Beöthy Ödön-utcai kis szobában az orozágon körözött és halálraítélt katonaszökevény lakik, aminek foly-

tán Jánossy Gyula főkapitányhelyettes utasítást adott Nagy Ferenc elfogatására.

Tegnap este 7 órakor detektívek lesben állottak a Beöthy Ödön-utca egyik kapujánál. 8 óra tájban a szeretője Jakab Margit társaságában megjelent Nagy Ferenc, akire a rendőrség emberei rávetették magukat. A szökevény gyilkos revolvert rántott elő, de a detektívek lefogták és hosszas dulakodás után megkötözték. Azonnal megmotozták és házkutatást tartottak lakásán, ahol különféle uniformist, számos fegyvert és betörő szerszámokat találtak.

Nagyra a rendőrségen eddig 35 rablást, lopást és betörést bizonyították rá, amelyek közül többnek elkövetését be is vallotta, így például a Grósz-féle fakereskedésbe történt betörést. Szeghalmy Sándor dr. ügyvédnél történt lopást és még néhány betörést.

Egy nyugalmazott őrnagy tragédiája.

(Az oláh besugók áldozata.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az oláhok erdélyi uralmának számtalan olyan szomorú epizódja volt, amik örök időre el lennének feledve, ha a kolozsvári haditörvényszék nyilvános ítéltárgyalásai időnként nem lebbentenék fel róla a leplet. Ilyen szomorú epizódja Erdély megpróbáltatásának az oláhok brassói uralma is.

Brassó nehéz napokat élt át, sok magyar ember életébe került az a pár hét, amíg az oláhok a város fölött uralkodtak, de ezek között az ártatlan áldozatok között is legszánandóbb a sorsa Pap Károly ny. honvéd őrnagynak, akinek életét a brassói oláh spionok besugása oltotta ki.

Brassó megszállásának idején

... az asszony, Nyisztor Józsefné született Vojha Mária és édesanyja, Vojha Györgyné, Pap Károly nyugalmazott honvéd őrnagy háza előtt várták az oláhokat virággal. Az öreg ur nem tudta megállni azo nélkül és odaszólt az asszonyoknak:

— Nem szégyenlitek, hogy az oláhoknak virágot visztek?!

Az asszonyok reprodukálhatatlan szavakkal válaszoltak az őrnagynak és azután tovább mentek. Az oláhok bevonulását követő napon oláh csendőrök jelentek meg az őrnagy lakásán és magukkal hurcolták a haditörvényszék elé. Egy oláh őrnagy elakított a haditörvényszék tárgyalásán, ahol a vádló a két virágot vivő oláh asszony volt.

Az asszonyok a bíróság előtt azzal vádolták meg az őrnagyot, hogy gyalázta az oláh katonákat. Ezután a vallomás után 3 hónapi togházra ítélték el az őrnagyot s másnap el is szállították Bukarestbe. Mielőtt elhurcolták volna, sikerült feleségétől elbuosuznia és előtte megnevezte a két besugó. Szegény Pap Károly elszállítását után, többé nem látta meg Brassót. Bukarestben egy nedves, hideg cel-lába zárták, ahol — mint felesége később értesült — november 15-én kiszáradt.

Özvegye az oláhok kiverése után feljelentette a két oláh nőt a honvédugyészség brassói kirendeltsége előtt és ennek jelentése alapján a kolozsvári honvédugyészség az állam had-

ereje ellen elkövetett büntött címén a besugók ellen vádat emelt. A drámai részletekben bővelkedő főtárgyalást a kolozsvári haditörvényszék tegnapi tartotta meg.

A tárgyalást Furdek százados-hadbíró vezette, a vádat Meszlényi dr. főhadnagy-hadbíró képviselte, a védelmet Giurgiu János ügyvéd látta el. A tárgyalás során a vádlottak tagadták, hogy az oláhoknál az őrnagyot ők vádolták volna be. Azt állították ugyan, hogy a tárgyaláson tanúképen ők is jelen voltak, a tulajdonképpeni feljelentő azonban egy elölshosodott és sok ideig Bukarestben szolgáló Szász Zsuzsanna nevű cselédeány volt.

Igen meghatótta a bírakat az elhalt özve-

gyének tanuvallomása. Pap Károlyné zokogva panaszkodta férjének tragédiáját és elmondta, hogy férje elharcolása után kérdőre vonta a vádlottakat. Azok kéréskedve ismerték be bűnüket, sőt gorombán őt is megfenyegették:

— Vigyázz, mert te is a férjed sorsára fogsz jutni — mondták.

Kihallgatott még a bíróság több tanút, akik nagyrésze igazolta, hogy a vádlottak a tárgyaláson jelen voltak, de pozitíve nem tudták bizonyítani, hogy a feljelentők ők voltak-e? A bíróság védő kérésére elrendelte a tárgyaláson jelen levő Grossmann Edéné brassói lakos kihallgatását és ezért a tárgyalást elnapolta.

ur, aki észrevette, hogy társa bizalmatlankodik.

A második pihenő a Torna-utcában volt. Az őrmester itt itallal kínálta meg a legénységét is, azonban a pálinkát egy sem fogadta el. A szakaszvezető azonban átadta a több száz koronát kitevő összeget. Az őrmester szigorú hangon az emberekhez fordult:

— Most jól figyeljétek. Azért vagytok itt, hogy a muszkákra vigyázzatok. Jól viseljétek magatokat és feljétek tőlem, mert én leszek az ellenőrzőtök. Minden héten kétszer kimegyek hozzátok és jaj lesz nektek, ha a foglyokkal embertelenül bántok. Csak arra vigyázzatok, hogy dolgozzanak szorgalmasan. Megérietitek? Maga szakaszvezető, nézze ezt a nagy házat — egy kétemeletes házra mutatott — ott lakom én a balsarokban. Mert tudni kell magának, hogy hol lakik a parancsnoka. Most pedig visszamennék a vármegyeházára. Mars!

A szakaszvezető csak a hivatalban tudta meg, hogy csunyán rászédtek. Ravazdy Barna azonnal telefonált a rendőrségre, ahonnan Bott György detektívet küldtek ki. A detektív tíz óra körül már megtalálta az őrmestert egy nagypiaci téri lebuiban, de ekkorra már 103 koronának a nyakára hagott. A rendőrségen kijelentette, hogy csak annak tesz vallomást, aki elfogta, mert az megérdemli. Bott Györgynek aztán elmondta, hogy Guruczi Sándornak hívják, nagybajomi lakos. Az őrmesteri uniformist is lopta, katona nem volt. A munkásesapatot már a vasutól kísérte és utközben határozta el a kifosztásukat. Több hasonló esete is volt.

Guruczi Sándor most vasra verve elmeledik a rendőrség cellájában.

HIREK.

— **Beteg aradi főúr.** Mint részvétel értesülünk Bohus Zsigmond báró v. b. t. t. néhány nap óta gyöngékedik. Az agg főúr, akinek beteg lányánál leánya Bréda Viktorné grófné állandóan ott tartózkodik, a mai napon valamivel jobban érezte magát.

— **Kittüntetés.** A király az ellenséggel szemben vitéz magatartása elismeréséül Kratzer Dániel 33. gyalogezredbeli századosnak a katonai érdemkereszt 3. osztályát a hadéki-mennnyel és a kardokkal adományozta.

— **Elöléptetések.** A király Nádas Salamon hadnagy-számvivőt a 33. gyalogezredben 15-hadnagy-számvivővé, Gyárgván Imre, Órbahy Károly, Körtáth Kálmán, Laehne Tibor, Albu Aurél, Paulheim Elek, Vida Endre és Schulpa Emil zászlósokat a 3. honvéd huszárezredben hadnagyokká nevezte ki.

— **Nemkapnak árusítási engedélyt a meg-büntetett kereskedők.** A kereskedelmi és iparkamara a központi élelmezési felügyelő-bizottság mai ülésén terjesztette be annak a 174 kereskedőnek névsorát, aki nála lisztárusításra jelentkeztek. Miután ily nagyszámú üzletnek ellenőrzése teljesen lehetetlen, a bizottság elhatározta, hogy az árdragítokat a lisztárusításból elsősorban kizárja. Ezért felszólítást intéztek a rendőrbírósághoz, hogy a 174 kereskedő közül az árdragításért, vagy már jogerősen, vagy két fórumon (kihágási bíróság és tanács) elítélteket a legrövidebb idő alatt jelölje ki.

— **Egy telefonszám: 5000 korona.** Budapestről jelentik: Tudvalevő, hogy a postaigazgatóság a háboru alatt új telefonállomást nem szerel fel senkinek. A háboru alatt alakult új vállalatok viszont képtelenek telefonszám nélkül dolgozni és minden lehető: elkövetnek, hogy telefonhoz jussanak. A kereslettel szemben kialakult a kínálat is, mert olyanok, akik nélkülözhetik a telefont, jó árért hajlandók eladni telefonállomásukat. Ma már Budapesten egy jófajta telefonszám gyors átszerelésért 4-5000 koronát is fizetnek.

Német torpedónaszádok bombáztak angol városokat.

(Angol hajó érkezett Norvégiába.)

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Berlin. A Wolff-ügynökség jelenti: 25-ről 26-ra virradó éjjelen torpedónaszádaink egy csoportja Pillesen és Alfréd (Konrad) kapitányok vezetésével behatolt az angol csatornába, túl a Dover-calaisi szakaszon és a Temse torkolatban az angol csatornában űrködő angol torpedórombolókat heves tüzérségi harc után szétszórták, közülük többet találat ért és ezek a további harc elől gyors visszavonulásban kitétek. Ami naszádaink minden veszteség nélkül sértetlenül tértek vissza. Egyébként e területen ellenséget nem láttak.

Torpedónaszádaink másik csoportja egész Northforelandig és a Downseekbe hatolt előre, anélkül, hogy bármilyen őrség akadályozta volna. Northforeland mellett a tengerpart katonai műveit, a mögötte fekvő Margate város közeli részeit és a part mellett horgonyzó járműveket megfigyelés szerint jó eredménnyel vette tűz alá. Kereskedelmi forgalmat nem találtak. E naszádaink is teljes számban és sértetlenül tértek vissza. A tengerészeti vezérkar főnöke.

London. A Falcon és Yser angol gőzösök elsüllyedtek.

Koppenhága. Bergenből jelentik: A német tengeri zárlat kihirdetése óta tegnap érkezett meg az első hajó Angliából. Szenet hozott.

Paris. A Temps jelenti: A Ceara brazilai cirkáló Marseillébe érkezett és a legrövidebb idő alatt utnak indul Braziliába. A cirkáló Speziában épült.

Luganó. A Corriere della Sera jelenti: A hajó elsüllyesztésekről szóló berlini és bécsi jelentéseket kellő értékükre kell leszállítani, mert azok rendszerint, — a háboru kezdete óta tulzottak. — Az elsüllyesztett hajók száma február 20-ig 182 gőzös és vitorlás, összesen 945.220 tonnataralommal. E szám nem egészen megbízható, amennyiben a szigorított tenger-alattjáró harc következményeiben azt kell elsősorban figyelembe venni, hogy némleges hajó alig futott ki azóta a kikötőkből. Ugyanez idő alatt 40 gőzös 160.000 tonnataralommal menekült meg.

Luganó. A szociáldemokrata párt római tanácskozásán 23841 szavazattal 6295 ellenében, helyesnek mondták ki a Kamara frakciójának és az Avantának politikai tevékenységét. A cenzura több beszéd közlését nem engedte meg, melyek a háboru ellen és a gyors békekötés mellett szóltak.

Hága. Washingtonból jelentik: A szenátus szavazata elfogadta azt a javaslatot,

smely Wilson elnököt felhatalmazza, hogy az amerikai haderőket az amerikai polgárok kereskedelmének, életének és vagyonának megvédésére fordítsa. Az elnök nyomában törvényjavaslatot adott ki a kongresszusnak tárgyalás céljából, az általános szolgálati kötelezettség behozatalára vonatkozólag.

Köpenicki őrmester ur Guruci

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Tegnap reggel hét óra után Fritsch György szakaszvezető egy husz emberből álló katonai munkásosztágot vezetett a nagyváradai vármegyeház udvarára. Szegedről érkeztek és további parancsot Ravazdy Barna főhadnagtól, a munkaügyi bizottság vezetőjétől vártak. A kora reggeli órákban a vármegyeházán a szociálszemélyzetet kívül még senki sem volt. A szakaszvezető elhelyezte embereit, lerakatta a nehéz utifelszerelést és felment a folyosóra, hogy a munkaügyi hivatalban jelentkezzen. Ravazdy Barna szobája előtt szembe találkozott egy őrmesterrel, aki megállította:

— Mit akar?

— A főhadnagy urat — mondta.

— Én vagyok a helyettese. Honnan jöttök?

— Szegedről jöttem husz emberrel, parancsra. Katonai munkásokat keresek.

Az őrmester bement Baranyi András főjegyző szobájába. Kevés idő múlva újra megjelent a folyosón és odaszólt a szakaszvezetőnek:

— Telefonáltam a főhadnagy urnak. Beteg. Csak délután fog feljönni. A menasziszant majd átadja neked.

Bevezette a szakaszvezetőt az üres irodába, otthonosan rendezgetett az íróasztalokon és a legénységet felrendelte az udvarról.

A folyosó végén felbontott csomagokban munkásigazolványi könyvek hevertek. Minden katonának adott egyet:

— Irjátok rá a neveket. Ez lesz a ti igazolványotok.

A hivatalos óra veszedelmesen közeledett. Az őrmester felkészült és elindult a kis csapat előtt: Levezette őket az udvar hátsó részében levő konyhához azzal, hogy ott kapnak majd ételmezt. Kitépkedett a kapun és nyomában az emberekkel, megindult a Sztaroveszky-utca felé. Egy kis korecsma előtt megállást parancsolt, ő maga pedig a szakaszvezetővel együtt idogálni kezdett:

— Majd mindjárt átveszem a pénzt, kiállítok egy elismerévyt — mondta az őrmester

LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefonjelentés.

Megtörtént az első amerikai hajó elsüllyesztése.

London. A Reuter-ügynökség hivatalosan közli, hogy a „Lakonia“ 18099 tonnás személyszállító gőzöst, amely az amerikai Cunard Linie tulajdona, Newyorkból jövet figyelmeztetés nélkül torpedóval elsüllyesztették. Egy hajót 270 megmentettel, a kik között sok utas van, Londonba várnak.

Berlin: A Wolff-ügynökség jelenti este: Az Ancretól keletre angol előretörések megihusultak. A Saily-szakaszon fokozott a harci tevékenység. Keleten nem történt fontosabb esemény.

Amsterdam: Newyorkból jelentik, hogy az Egyesült-Államok pacifista körében megvan-

nak győződve arról, hogy Amerika az osztrák-magyar monarchiával nem fogja a diplomáciai viszonyt megszakítani és Németországgal szemben háborúra a sor, mert a világháború hamarabb véget fog érni, mint az Egyesült-Államok megfelelő flottát és hadsereget tud kiállítani.

Washington. A képviselőház nagy többsége elvetette Movre képviselő indítványát, melyben bírósági vizsgálatot követelt aziránt, hogy 25 amerikai lap angol pénzt fogadott el. A képviselő kijelentette, hogy indítványát minden nap be fogja nyújtani.

Genéből jelentik: A tengeralfutó hadjárati az entente államokra mindinkább érezhető következményekkel jár. Különösen a nagyvárosok élelmiszer nagy nehézségekbe ütközik.

A legtöbb városból azt jelentik, hogy az összes élelmiszerek alig elegendőek három-négy hétre.

— **Temetés.** Arad legmelegebb szívé emberének egyikét, a holtában is sokaktól áldott Morgenstern Gyula fogorvost szeretteinek és tisztelőinek a sokasága kísérte el vasárnap délután utolsó útjára. Eljöttek csaknem mind, akikre szeretetének melegét s derűs kedélyének kisugárzását mindig olyan pazarul árasztotta. A konyes szemek és a haikán váltott szavak elmondották e sok bajtól zaklatott, s mégis csodálatosan harmonikus léleknek egész történetét. Jó ember volt! Ez az emlék marad utána. Kell-e ennél fehérebb, márványnál maradandóbb emlék? Vágvölgyi Lajos dr. 16-rabbi magas szárnyalású és mély tartalmu emlékbeszéde egy könyektől harmatos örökzöld koszoru volt ezen az emléken. Aztán megindult a szomorú menet. Amerre elhaladt, kinyitlak az ablakok: s egy-egy megáldó sóhaj repült ki azokon, s egy-egy fáradt kéz intett utolsó isten hozzádot. A tisztelők és kísérők tömege, mint egy fekete gyászfátyol húzódott a koporsó után, s nem maradt el tőle még a temetőkert kapujánál sem. Elkísérte — az utolsó kapuig, a koszorus siring, amelynél Krausz Jónás rabbi mondott megható bucsu beszédet.

— **Műhelytűz.** Ma délelőtt 9 órakor a Marta-gyar probatermében tűz ütött ki. A teremben kipróbálás alatt levő egyik motorból kipattant egy szikra, mely felgyújtotta a közelében álló benzintartányt. A tűz nagy lánggal égett és osakhamar az egész terem tűzben állott. A gyár munkásai azonnal hozzá láttak a tűz eloltásához, ami sikerült is, úgy hogy a rövid idő múlva megérkező tűzoltóságnak már kevés munkája akadt.

— **Az új lisztjegyek kiosztása.** Angel István dr. főjegyző, a városi lisztiroda vezetője ez uton tudatja, hogy a liszt kiosztás és az új jegyek kiadása szerdán, e hó 28-án kezdődik meg. Az 1-200 sorszámúak 28-án délelőtt jelentkezzenek a kerületi hatósági üzletben és így tovább. A hatósági üzletek beosztását itt közöljük ismét: I. és II. ker. VI. hatósági üzlet, Boros Béni-tér 16. III. ker. (1-1200-ig) III. h. ü. Széchenyi-utca. III. ker. (1201-től folytatolag) VII. h. ü. Kossuth-utca. IV. ker. IX. h. ü. Sarló-utca (Ficzay Pálné). V. ker. I. h. ü. Forray-utca. VI. ker. IV. h. ü. Urbán Iván-utca. VII. ker. V. h. ü. Csernovics Péter-utca 18. sz. VIII. ker. X. h. ü. Mikos Kelemen- és Lipót-utca sarok. IX. ker. VIII. h. ü. Varjassy Lajos-utca. X. ker. XI. h. ü. Sága. Pécskay-ut 2 és XII. h. ü. Gáj, Templom-utca.

— **Az erdélyi menekült családok se ítése.** A hivatalos lap a honvédelmi miniszter rendeletét közli, melyben a miniszter a pénzügy-miniszterrel egyetértve a román betörés miatt lakóhelyükről menekült és ott állami segítségben részesült családok segítésének ügyét szabályozza. A miniszter a többi közt elrendeli, hogy a hadvonultak családjai részére megállapított segítségnek, valamint a hátrahagyottak részére megállapított ideiglenes évi segítségnek kifizetését, a menyinyiben az illetők a menekülés tartama alatt esetleg napi-segítséget vagy köz-ellátást élveztek, ennek a segítségnek, illetve köz-ellátásnak megszüntetése napjától kezdve, azonnal újra meg kell kezdeni. A lakóhelyükről menekült családok részére az állami segítség (napi segítség) vagy időleges évi segítség általában csak a lakóhelyükre történt visszatérésük napjától számítva fizethető ki.

— **Pályázat.** Hirschl Zsigmond és neje szül. Steinitzer Regina által 1848. március 15-ének emlékére tett és munkanélküli, szűkölködő kereskedelmi alkalmazottaknak, (könyvezetők, irodavezetők, bolti segédek) segélyezésére szánt ezer koronás alapítvány ezidei kamatai az alulírott Kereskedelmi és Iparkamara elnöksége által március hó 14-én fogtak odaitélni az erre érdemes, valóban gyámmoltásra szoruló folyamodónak. Felhivatnak ennéltozva mindazok, akik ezen segély elnyerésére igényjogosultsággal bírnak, hogy megfelelő igazolt okmányokkal felszerelt kérvényüket a Kereskedelmi és Iparkamara titkári hivatalában március hó 12-ig nyújtsák be. Aradon, 1917. február 26. Az aradi kereskedelmi és iparkamara elnöksége.

— **Halálozás.** Győrössy Endre Acsov. ellenőr neje hosszas szenvedése után hétfőn reggel meghalt. Az édes anya szívét megtörte felnőtt leánya és zászlós tiának elvesztése, utánnok kívánczolt. Temetése kedden délután négy órakor lesz a vármegyei közkörház halottas terméből.

— **Koszorúmegváltás.** Morgenstern Gyula ravatalára szánt koszorúmegváltás fejében az Arad városi hadiárva alapja javára Robitsék Samu és neje 25 koronát, Soltész Adolf és családja 20 koronát, Robitsék Lajos és családja 35 koronát, Morgenstern Béla és családja 20 koronát adományoztak.

— **Adományok.** Holländer Sámuelné (Csermő) 50 koronát a vak katonáknak és 50 koronát az izr. népkonyháknak küldött az Aradi Közlöny kiadéhvatala útján.

— **Megpelt** a közönséges új pótljegyzéke megjelent. SUL

— **Az égő New-Brighton.** Berlinből táviratozzák: Egy newyorki jelentés szerint New-Brighton száz különböző részében támadt tűz, amiket nyilván gyújtogató kezek okoztak. Minden kerületben óriási municióipar dolgozik. Kihirdették az ostromállapotot.

— **Földrengés.** Zágrábból jelentik: A meteorológiai intézet szeizmográfjai ma éjszaka, közeli földrengést jeleztek. Fiumében és Cirkvenicán érezték a földlökéseket, amely álmából keltette föl a lakosságot. A földrengés a tenger melléken, vagy a szigetek valamelyikén történt.

— **Irásmunkák, sokszorosítások.** Állandó gyors- és gépiró iskola. Internacionális javító műhely: Ziffer és Hollós írógépválatatánál a főpostával szemben. 377

— **Szilverkahüvelyek** Ingusz I. és Fia cégnél.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— **Az Agrárbank és a Telepítőbank fuziója.** A Magyar Agrár és Járadékbank és a Magyar Telepítő és Parcelizálóbank ma tartották évi rendes közgyűléseiket, amelyeken a két intézet igazgatóságainak az egyesülésre vonatkozó ismeretes javaslatait elfogadva, kimondták a fuziót. Az Agrárbank 40.000 drb. 400 K. (420 fran, 340 német birodalmi márka) névértékű részvény kibocsátásával alaptőkéjét 16 millióval 48 millióra emeli fel és minden Telepítőbanki részvény ellenében egy darab egyenként 400 korona n. é. bemutatóra szóló 1917. évi szelvény nyel ellátott 1917. január 1-től osztalékjogosult Agrárbanki részvényt fog kiszolgáltatni. A részvények becserelése tekintetében külön felhívás fog közzé tétetni. Az Agrárbank közgyűlése az igazgatóságba Eber Antal dr. udvari tanácsost, Feiner Frigyes dr.-t, Nagy Ferenc dr.-t és Orósy Fülöp bárót, a felügyelőbizottságba pedig Bakonyi Pált és Simonyi-Szendam Sándor dr.-t választotta meg. A közgyűlést követő igazgatósági ülésen elnökhelyettesekké báró Madarassy-Beck Gyula dr. és Baria Arnold választották meg. Bujanovics Sándor, az intézet alapítása óta annak elnökhelyettese kérte, hogy újra megválasztásáról, figyelemmel előrehaladott korára, tekintsenek el, amit az igazgatóság őszinte sajnálattal vett tudomásul. Az intézet vezérigazgatójává Eber Antal dr. neveztetten ki. Az ügyvivő-igazgatóságba Baria Arnold, Bujanovics Sándor dr. Eber Antal dr., Enyedy Béni, báró Madarassy-Beck Gyula dr. és Wolzner Tivadár küldettek ki. Az ügyvivő-igazgatóság elnökévé báró Madarassy-Beck Gyula dr.-t választotta meg. Lánya Mórt, a Dévidéki Közgazdasági Bank Rt. elnökgazgatóját ügyvezető igazgatóvá nevezték ki, Freund Pált, a bank tőzdevezetőjét pedig cégvezetői jogosultsággal látták el. — A tiszta nyereség felosztására nevez mind a két közgyűlés egyhangúan elfogadta az igazgatóságok javaslatait. Ehhez képest az Agrárbank részvényei 32 koronás osztalékban, a Telepítőbank részvények pedig 30 koronás osztalékban részesülnek. A részvény szelvényeket március 1-től kezdve fizetik ki.

— **A Salgótarjáni Köszvény Részvény-társulat igazgatósága** most tartott ülésén állapította meg a múlt évi zárszámadásokat, melyeknek adatai a következők:

Mérlegszámla: Vagyon: Beszerzések, építkezések és beruházások száma: Bányánk értéke Salgótarjában, Kisterenyén, Palfalván, Somlyón, Petrozsényban, Vulkánban stb. 12,553.042 korona 84 fillér. Ingatlanok leltára és anyagok: Berendezések, gépek és leltárak 26,280.404 korona 45 fillér. Földbirtokunk Salgótarjában, Baglyasaján, Zagyván, Inaszón, Ebesen, Petrozsényban, Vulkánban stb. 1,907.519 korona 18 fillér. Lelátására megvett erdők 988.417 korona 21 fillér. Üzemi anyagok 2,117.817 korona. Élelmiszerek 1,899.978 korona 14 fillér. Szénkészletek 115.821 korona 95 fillér. Összesen 38,307.462 korona 88 fillér. Pénztár és értékpapírok: Pénztárkészlet Budapesten 302.121 korona. Pénztárkészlet Salgótarjában és Petrozsényban 260,840 korona 52 fillér. Betétek pénztáraknál 1,724.537 kor. 09 fillér. Értékpapírok (államjádékok, záloglevelek, részvények, részvényjegyek 6 millió

KURZER BERTALAN

Fogat huz, plombál. Készít egyes fogat ép ugy, mint egész fogsorokat, arany koronákat és arany hidakat.

végzett bécsi orvosi egyetemet és Budapesten vizsgázott fogtechnikus műterme Weitzer J.-u., Minorita-paló a, II. em.

350.581 korona 20 fillér. Letétek érték-papirokban 663.467,12 K. Összesen 19.291.496,98 Kor. Adósok: Szénvevők tartozásai és különféle adósok 6.181.579,05 Kor. A hivatalnokok nyugdíjalapjának értékpapirjai és ingatlanai: 3.241.304,95 Kor. Főösszeg: 74.574.876,65 Kor. — Teher: Részvénytőke: 110.000 részvény á 200 K. = 22.000.000 K. Tartalékok: Leirási tartalékszámla 17.611.114,94 K. Tartalék-alap-számla 20.505.785,75 K. Tartalék-értékpapir-jaink árkülömbőségéért 285.425,66 K. Tartalék kétes követelésekért 178.000 K. Külön tartalék tervezett új befektetésekre stb. 419.780,52 Kor. Összesen 89.000.106,87 K. Hitelezők: Külön-böző hitelezők 4.109.158,81 Korona. Hátralévő munkabérek 1916 december hóról, Salgótarján-ban és Petrosényban 332.111,64 K. Hátralévő osztalékok és részvénytőke visszalátások 17.881 K. Az igazgatóság és a hivatalnokok jutaléka 352.605,83 K. Letétek értékpapirokban 663.467,12 K. Összesen 5.475.224,40 K. A hi-vatalnokok nyugdíjalapja: 8.816.804,95 K. Alapítvány: A háboruban elesett társulati munká-sok özvegyei és árvái részére: 400.000 K. Ny-e-reség- és veszteségszámla: Tiszta jövedelem az 1915. évi maradvánnyal együtt 4.388.240,48 K. Főösszeg: 74.574.876,65 K.

Nyereség- és veszteségszámla 1916-ra. Tartozik: Adókért 615.658 korona 81 fillér. Leirásért a gépek, eszközök és egyéb üzemtöl-szerelések elhasználása folytán beállott érték-össökkenés miatt 1.400.000 korona. A tartalék-alap növeléséért 400.000 korona. Hozzájárulás-ért a nyugdíjalaphoz 75.000 korona. Társpenz-tári járulékokért 240.000 korona. Hozzájárú-lásért a Chorin Ferenc dr. munkásgyermekeket segítő alaphoz 25.000 korona. Hozzájárulásért a háboruban elesett társulati munkások özvegyei és árvái részére létesített alapítványhoz 200.000 korona. Járulékokért az igazgatóság és a hi-vatalnokok részére 852.605 korona 83 fillér. Tiszta jövedelem az 1915. évi maradvánnyal együtt 4.388.240 korona 48 fillér. Főösszeg 7.691.505 korona 7 fillér. Követel: Maradvány 1915-ről 1.609.787 korona 92 fillér. Értékpapirjaink és pénzintézeti betéteink kamatai 619.979 korona 99 fillér. Földbirtokunk jövedelme 120.720 ko-rona 71 fillér. Bányánk jövedelme 5.431.016 korona 45 fillér. Összesen 6.081.717 korona 15 fillér. Főösszeg: 7.691.505 korona 7 fillér.

VAROS ES MEGYE.

Az új választók összehívása. Ma délelőtt a központi választmány ülést tartott Varjassy Lajos polgármester elnöklésével, amelyen meg-alakították az összehívó küldöttségeket a kép-viselő választói névsor kiigazítására. Működésük megkezdésének napját és helyét hírlapilag fog-ják a közönséggel tudatni.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Aradon, 1917. február 27-én kedden:

Aj. Hozsok.

Aj. Hozsok.

Itt először:

D é m o n o k.

Komédia 3 felvonásban.

Kezdeté 7 órakor.

A szerkesztőért töl:

Rudnyánszky Endre távollétében:

Stauber József.

ARADI KOZLONY

1917. évi március hó 1-től új előfizetést nyitunk az „Aradi Közlöny”-re.

Előfizetési árak:

Helyben:

Egész évre	28 K. — fill.
Fél évre	14 „ — „
Negyed évre	7 „ — „
Egy hóra	2 „ 40 „

Vidéken:

Egész évre	32 K. — fill.
Fél évre	16 „ — „
Negyed évre	8 „ — „
Egy hóra	2 „ 50 „

Tessék mutatványszámot kérni.

Medgyaszay: Fekete szivárvány.

Húze.adások,

valamint kisebb és nagyobb birtok eladását, parcellázását közvetlenül vállalom. Az ország minden részében előjegyezve kis- és nagybirtokok. Aradon magán- és bérházak. Ajánlatokat, megbízásokat kér

Halmat József

adásvétel közvetítő iroda.

Lakas: Deák Ferenc-u. 5.

Telefon 726. 691

Paraffin és stearin

gyertya,

Gyufa,

Gepolajok,

Hengerolaj,

Zsíros szóda,

Mayunga Raffia,

Előrendő rőzgalic

álandó nagy raktar.

Halmat József,

Arad, Szabadság tér

Telefon 262. 111

Magyar gyógyborok

Kitűnő minőségű hegyaljai leher édes borral készítve.

Vasas chinabor. Elsőrangú minőségű, vérképző gyógybor, vérszegénység, láb-badosok, sápkóros gyermekek részére kiváló erősítő szer. Bence a chinin- és vas nagy gyógyereje kiválóan érvényesül. Kis palaok ára: 2 korona 80 fillér. Nagy palaok ára: 4 korona.

Condurongó bor. Kiváló gyomorerosító szer, finom fűszeres ízű, szon-gidó, a gyomorra és belekre jótékony hatást gyakorló gyógybor. Gyomorbelegek részére és ott, ahol a condurongó kéreg ja-vaiva van. Egy palaok ára: 3 korona.

Pepsin bor. Egyesíti a pepszin és a sósav jó tulaj-goságait és kiválóan alkalmas a most nehézen beszerezhető Aordoi pepszin helyettesítésére. Gyenge emésztésnél igen ajánlható. Egy palaok ára: 3 kor. 60 fillér.

Kapható a készítőnél:

1846

Rozsnyay Mátyás gyógy-szertárában Arad, Szabadság-tér.

Láb- és kézizzadás

biztosan és leggyorsabban elmullik, a „Peppo” folyadék és „Peppo” hintőpor segítségével.

Szárít! . . . Szagtalanít!!

Peppo folyadék ára használati utasítással 1 kor. 20 fill.
Peppo hintőpor . . . . . 1 kor. — fill.

Legfájdalmasabb tyukszemétől

te három nap alatt minden- meggyógyul: a Hajós-féle ANA GALLIN használatával. Ke-zeleség igen egyszerű, nem pis-ki, nem ragadós. A beszerzés nél vigyázni kell az ANAGAL LIN szóra. Ára használati u-ásítással 1 korona.

Dyöngyfehér fogakat

gyógyít a

Doré fogpaszta

használatával. Nem karcol! A szájüreget deszinficálja, utólag kellemes. Ára egy porcelán-szelencének 80 fillér.

ezek a szerek kizárólagos készítője és egyedül nagy raktára:

HAIJOS ÁRPÁD

gyógyszertára Arad, Szabadság-tér 22. sz. Magyarországi szellemi tulajdon.

Kalapvirágok.

Nagyválasztékban élővirágok és eserepes virágok kaphatók 1917

Jánosi Károly

élővirág üzletében Arad, Zrínyi-utca 1. Báró Bohus-palota, az APOLLO mellett.

Szén eladó.

10 mm. kovácszén 18 koronáért mm.-kint 1401

Gábor Trajánál, Seprős.

Kifutófiu

Jó fizetéssel

felvétetik.

Cima kiadóhivatalban

18/1917. végén. szám.

Arverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881 évi LX. t.-c. 102. §-a értelmében ezennel közzhírre teszi, hogy a világi bír. járásbírósnak 1916. évi P. 982 sz. végzése következtében Dr. Rómer Albert úr mentanál ügyvéd javára 20 kor 64 fillér s jár. erejéig 1916. évi november hó 4-én foganatosított kielégítési végrehajtás uján lefoglalt és 1800 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: 16 és kocsil nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek a világi bír. járásbírósnak 1916. évi V. P. 2280/2 számú végzése folytán 20 korona 64 fillér tőkekövetelés, ennek 1916. évi május hó 2 napjánál járó 5% kamatai és eddig össze 68 korona 50 fillérben bíróság már megállapított költségek erejéig Özentanna községben, végrehajtást szenvedett lakásán leendő megárlására 1917. évi március hó 2. napjának d. e. 1/11 óraja határidőit közzetev és ahhoz a vend. saándekezők ezennel oiy megfigy-zése. hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. LX. t.-c. 107. és 108 §-ai értelmében készpénz fizetés mellett a legtöbbet igérőnek szükség esetén becsáron alul is eladtnak.

A helyszínére a községházától lesz az indulás.

Amennyiben az árverezendő ingóságokat mások is le- és fel-foglaltatták a azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-c. 120 §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Keit Világos, 1917. évi február hó 14. napján.

Thuránzky, bír. járásbírósi végreh. tó.

1897

Viszketegséget

rúht. sömört legbiztosabban emu- la zta a **Barna zsir.** Kis tégegy k. 1.50. nagy tegegy k. 3.—, család adag k. 2.—. utasításai rendelkez. Dr. Flesch E. «Korona» győgytárától, Győr.

Antracéntinta ajánlat!

Átánunk míg készletünk tart:

Antracén író tintát, Antracén könyvtintát, Antracén okmánytintát, Antracén másoló tintát

2, 1 és 1/2 liter s korokkban, 1, 1/2, 1/4, 1/8 és 1/16 literes üvegekben. Nagytolltartós- és kistolltartós üvegekben. Antracéntintánk

isöröndü vas-pubacs tinták, tehát minden igénynek megfelelőek.

Finom vörö fém tinták is kapható. Különböző nagy-agu üvegekben. Fekete laka- és királytinta 8 nap múlva lesz kapható.

A adi Antr. centintagyár

Simonyi-utca 6 1908

Viszonteladók figyelmébe!

Chocoládé, cacaó, Chocoládé-bonbonok és cukorka áruk lerakata: 451

Gábor Miklós

Arad, Andrassy-tér 18. Saloz-u. sarok. Helyi és vidéki telefon: 10-59.

Pályázati hirdetmény.

Erdőhegy (Aradmegye) község jegyzői irodájában egy a jegyzői teendőkhöz jártas egyén havi 100 korona fizetéssel alkalmazást nyerhet. Ajánlkozások Hollósy Kálmán jegyzőhöz intézendők.

Erdőhegy, 1917. február hó 22.

Hollósy Kálmán, jegyző.

Biró Balint, bíró.

398—1917.

Kovási község előjáróságától.

Hirdetmény.

A 1. évi rézgálic szükséglet megállapítása végett felhívjuk az idegen helyen tartózdó kovászi-i szőlőtulajdonosokat, hogy rézgálic szükségletüket katasztrális holdanként 15 kgr. számítva alulírt előjárásnál március 5 ig irásban vagy szóbelileg okvetlenül jelentsék be.

Kovási, 1917. február 28.

Herman, jegyző.

1410

Czigán Virgil, bíró.

FOG. MOHR JEANNETTA

vizsg. fogtechnikusnő

aki 20 éven át a legnagyobb világvárosokban, mint Newyork, Berlin és Bécsben a fogászati téren legjobb sikerrel működtem, tisztelettel értesítem a n. é. közönséget. Most helyben: Luther Márton-utca 1. sz. a. II-ik em. egy a mostani kor igényeinek megfelelő **fogászati műtermet** nyitottam, ahol legujobb berítet és amerikai módszer szerint kezelem betegeimet. Foghuzza teljes érzesztelenítéssel (fogyasztás után.) Aranyhíak, aranykoronák, mindennemű kaucuk fogazatok, szájpadiás néikül és légkamrával. Arany ezüst, amalgam, porcellán és cement tömések (plombák), mészkelet díjzadas mellett készíttetnek. Bécses part órákat kerve tisztelettel **Mohr Jeannetta, vizsg. fogtechnikusnő.** Rendelő órák: d. a. 8—12-ig, d. a. 2—7-ig. Vidékiek 24 órával kielőjittetnek. 401

1/1917. b. m. sz.

Árverési hirdetmény.

Néhai öz. Dr. Schönfeld Lászlóné szül. Hirschfeld Rozália volt aradi lakos nagyatéráhos tartozó 7 db Bazilika sorsjegy, 2 db Magyar jelzalog hitelbank nyere-ménykönyv és 6 db Magyar jelzalog hitelbank nyere-ményjegy 1917. évi március hó 20-ik napján d. e. 9 órakor Aradon, Andr. sey tér 25. sz. alatti hivatalos helyi-ségemben megtartandó nyilvános árverésen eladtnak.

Arad, 1917. február 26 án.

Dr. Pálmai Lajos,

1898

kir. közjegyző.

Ajánlok

viaszk compositó

gyertyát

1-200-ig. pro egy kiló viaszk tokeros a napi arban.

Ögém garantálja a szollé kiszol-galást.

BERREK VIKTOR, Gyulafehérvár. 1408

Rézgálic

garantált 98%-os

eladó.

Bővebbet szívességből

Fehér Zsigmondnál

Arad, Szabadság-tér 10.

Baloldali I. emelet. 1414

DURATING!

törvényesen védett vegyi szer, amely a kangarn öltönyök, egyenruhák, szövetek, női ruhák, reverendákon stb. mutatkozó fényt radikálisan eltávolítja.

Kapható:

Schäffer Henriknél

Arad, Andrassy-tér. Magyarors-zág kizárólagos képviselőjénéi 1—, 1.50, 2— koronás üvegekben. 037

Dohánypajta

4 darab, egyenként 65 méter hosszú, a legkínobb karban, negymenny-ségű fenyőfa alkatrészekkel, építészeknek is megfelelő faanyaggal

azonnal eladó.

Értekezhetni Aradon

Halmi József

forgalmi irodájában 1909

Deák Ferenc-u. 5. Telephon: 726.

Földbirtokosoknak

35 évre 4% kamat 90 árfo-lyam, 50 évre 5% kamat 1% törles-tes teljes árfolyam, 65 évre 4% kamat 0.85% tör-lesztés 94% árfolyam mellett, továbbá

aradi és békecsabai házakra 50 évre 5% kamat, 1% tör-lesztés 98% árfolyam mellett tör-lesztéses kölcsönöket folyosítat és birtokparcellázásokat elvál-lalja és gyorsan keresztül vezet a Budapesti Kölcsönkövetítő és Parcellázó Reasvenytársaság Budapest, VIII., Kenyermező u. 6. Aradi megbízottunk: Bonyhádi József ur, Kapa-u 47., d. a. 2—4-ig. 751

